

www.gofin.pl

ZESZYTY METODYCZNE RACHUNKOWOŚCI DODATEK

1.03.2019 r.

ISSN 2449-9226

Dodatek nr

4

PREZENTACJA WYBRANYCH OPERACJI GOSPODARCZYCH W SPRAWOZDANIU FINANSOWYM

I. WPŁYW WYBRANYCH OPERACJI GOSPODARCZYCH NA POZYCJE BILANSU I RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	str. 3
1. Rozchód środka trwałego i prezentacja wyniku z jego sprzedaży	str. 3
1.1. Rozchód środka trwałego, czyli czynności faktyczne i prawne skutkujące zaprzestaniem jego ujmowania w księgach jednostki	str. 3
1.2. Przychody i koszty związane ze zbyciem środków trwałych	str. 4
1.3. Zysk lub strata z tytułu rozchodu środków trwałych w rachunku zysków i strat	str. 5
2. Ewidencja odsetek należnych wierzycielowi i ich prezentacja w sprawozdaniu finansowym	str. 7
3. Ujęcie naliczonych odsetek w księgach i sprawozdaniu finansowym dłużnika	str. 9
4. Dotacja otrzymana na zakup lub budowę środka trwałego	str. 12
4.1. Ewidencja księgowa dotacji na zakup lub budowę środka trwałego	str. 12
4.2. Prezentacja dotacji w sprawozdaniu finansowym	str. 13
II. PRZYKŁADY WYPEŁNIANIA NOT DO INFORMACJI DODATKOWEJ	str. 16
1. Odpisy aktualizujące wartość należności	str. 16
1.1. Forma prezentacji danych o odpisach aktualizujących wartość należności w informacji dodatkowej	str. 16
1.2. Skutki wyceny należności na dzień bilansowy w kwocie wymaganej zapłaty	str. 16
1.3. Zmiany stanu odpisów aktualizujących wartość należności w ciągu roku obrotowego	str. 17
1.4. Wypełnienie noty dotyczącej odpisów aktualizujących wartość należności	str. 19

2. Rozliczenia międzyokresowe przychodów	str. 21
2.1. Wykaz istotnych pozycji czynnych i biernych rozliczeń międzyokresowych w informacji uzupełniającej do bilansu	str. 21
2.2. Wypełnienie noty dotyczącej rozliczeń międzyokresowych przychodów.....	str. 22
3. Rezerwy na koszty i zobowiązania	str. 24
3.1. Zasady tworzenia rezerw na koszty i zobowiązania	str. 24
3.2. Prezentacje rezerw w bilansie.....	str. 24
3.3. Dane o stanie rezerw w informacji dodatkowej do bilansu.....	str. 25

III. WYBRANE OPERACJE GOSPODARCZE W POZOSTAŁYCH ELEMENTACH SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO.....str. 28

1. Zysk w zestawieniu zmian w kapitale własnym	str. 28
1.1. Zasady prezentacji wyników finansowych lat ubiegłych	str. 28
1.2. Przeznaczenie zysku na pokrycie straty z lat ubiegłych i na utworzenie kapitału zapasowego	str. 29
2. Prezentacja odsetek od kredytów w rachunkach przepływów pieniężnych...	str. 32
3. Ujęcie lokat terminowych i odsetek od tych lokat w rachunku przepływów pieniężnych	str. 34
3.1. Zakładanie i likwidacja lokat terminowych	str. 34
3.2. Odsetki od środków pieniężnych zgromadzonych na lokatach terminowych	str. 35

Aplikacja mobilna **GOFIN NEWS**

To codzienna porcja aktualności i pomocy dla Księgowych, a dla Prenumeratorów GOFINU także **dostęp do mobilnych e-wydań** prenumerowanych tytułów (aktualne numery, dodatki, archiwum).

**Aplikacja dedykowana Prenumeratorom
wybranych tytułów Czasopism i/lub
Gazety Podatkowej**

więcej szczegółów o Aplikacji na **news.gofin.pl**

Podstawowym aktem prawnym, na którym oparto wyjaśnienia zawarte w niniejszej publikacji, jest ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2018 r. poz. 395 ze zm.), dalej zwana ustawą o rachunkowości.

I. WPŁYW WYBRANYCH OPERACJI GOSPODARCZYCH NA POZYCJE BILANSU I RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT

1. Rozchód środka trwałego i prezentacja wyniku z jego sprzedaży

1.1. Rozchód środka trwałego, czyli czynności faktyczne i prawne skutkujące zaprzestaniem jego ujmowania w księgach jednostki

Ustawa o rachunkowości nie podaje szczegółowych wytycznych dotyczących ujęcia w księgach rachunkowych rozchodu środka trwałego. W tej sprawie warto zapoznać się ze wskazówkami zawartymi w Krajowym Standardzie Rachunkowości nr 11 „Środki trwałe” (KSR nr 11). W myśl pkt 3.11 tego standardu, przez rozchód środka trwałego należy rozumieć wszelkie czynności faktyczne i prawne skutkujące zaprzestaniem ujmowania środka trwałego w księgach rachunkowych jednostki, w tym w szczególności na skutek sprzedaży, nieodpłatnego przekazania, przekazania na podstawie umowy leasingu finansowego, likwidacji, przekazania w formie aportu, zamiany, przekwalifikowania do nieruchomości inwestycyjnych oraz wymiany w okresie gwarancji.

Z chwilą rozchodu danego obiektu następuje zakończenie jego amortyzacji, wyłączenie z ewidencji środków trwałych i kasacja numeru inwentarzowego. Wartość księgowa netto rozchodowanego środka trwałego, z wyłączeniem przekwalifikowania, wniesienia w formie aportu oraz wymiany w okresie gwarancji, obciąża bieżący wynik finansowy i stanowi element wyniku z tytułu rozchodu niefinansowych aktywów trwałych (por. pkt 9.1 i 9.2 KSR nr 11).

Rozchód środka trwałego według KSR nr 11	
Sprzedaż lub nieodpłatne przekazanie	
Wartość księgową netto sprzedanego lub przekazanego nieodpłatnie środka trwałego odnosi się w ciężar pozostałych kosztów operacyjnych. Przychód ze sprzedaży ujmuje się w pozostałych przychodach operacyjnych, a wynik z takiej transakcji prezentuje się jako zysk lub stratę z tytułu rozchodu niefinansowych aktywów trwałych (pkt 9.4 KSR nr 11).	
Likwidacja, niedobór	
Jeżeli objęty ewidencją środek trwały utraci zdolność do użytkowania albo jego użytkowanie jest nieoptyczne (np. środek trwały jest zużyty lub uszkodzony), to wystąpienie tych okoliczności może uzasadniać dokonanie odpisu z tytułu trwałej utraty wartości takiego środka trwałego (zgodnie z postanowieniami KSR nr 4 „Utrata wartości aktywów”) lub postawienie go w stan likwidacji (pkt 9.5 KSR nr 11). Postawienie środka trwałego w stan likwidacji oznacza podjęcie udokumentowanej decyzji o wycofaniu środka trwałego z użytkowania oraz zaprzestania jego ujmowania w księgach rachunkowych. Taki środek trwały ujmuje się w ewidencji pozabilansowej do momentu jego fizycznej likwidacji. Zaprzestanie ujmowania środka trwałego w ewidencji pozabilansowej mimo nieprzeprowadzenia jego fizycznej likwidacji następuje wtedy, gdy jest to uzasadnione względami ekonomicznymi lub brakiem technicznych możliwości fizycznej likwidacji (pkt 9.6–9.8 KSR nr 11).	

Przekwalifikowanie (w tym do nieruchomości zaliczanych do inwestycji)
Jednostka może przenieść środek trwały do innej grupy aktywów tylko wówczas, gdy następuje zmiana sposobu jego użytkowania. Przekwalifikowanie środka trwałego do innej grupy aktywów może nastąpić w szczególności, w następujących przypadkach: a) oddania środka trwałego w leasing finansowy, b) zmiany sposobu czerpania korzyści ekonomicznych ze środka trwałego mającego postać nieruchomości. W sytuacji gdy środek trwały zostaje oddany do użytkowania stronie trzeciej na podstawie umowy o leasing finansowy, jego wartość księgowa netto zostaje przekwalifikowana na należność finansową – stosuje się wówczas postanowienia KSR nr 5 „Leasing, najem i dzierżawa”. Jednocześnie w księdze inwentarzowej skasowany zostaje numer inwentarzowy tego obiektu. Przekwalifikowanie nieruchomości ze środków trwałych do nieruchomości inwestycyjnych następuje wtedy, gdy jednostka zakończyła użytkowanie nieruchomości na potrzeby działalności operacyjnej i oczekuje realizacji korzyści ekonomicznych wynikających ze wzrostu wartości nieruchomości lub korzyści ekonomiczne będą uzyskiwane z transakcji niestanowiących podstawowej działalności operacyjnej jednostki (pkt 9.22 i 9.23 KSR nr 11).
Wymiana w okresie gwarancji
Transakcja wymiany środka trwałego na inny w okresie gwarancji ma znikomą treść ekonomiczną, w związku z czym wycena środka trwałego otrzymanego następuje w wartości księgowej netto środka trwałego przekazanego (pkt 9.27 KSR nr 11).

1.2. Przychody i koszty związane ze zbyciem środków trwałych

Przychody i koszty związane ze zbyciem środków trwałych zalicza się, na podstawie art. 3 ust. 1 pkt 32 ustawy o rachunkowości, do pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych, jako przychody i koszty pośrednio związane z działalnością operacyjną jednostki. Do ewidencji pozostałych przychodów operacyjnych służy konto 76-0 „Pozostałe przychody operacyjne”. Wskazane jest prowadzenie do tego konta szczegółowej ewidencji analitycznej według poszczególnych rodzajów przychodów. Saldo Ma tego konta powstałe w ciągu roku obrotowego podlega na dzień bilansowy przeniesieniu na konto 86 „Wynik finansowy”. Z kolei do ewidencji kosztów związanych ze zbyciem środka trwałego służy konto 76-1 „Pozostałe koszty operacyjne”. Również do tego konta zaleca się prowadzenie ewidencji analitycznej. Po stronie Wn należy zaksięgować w szczególności wartość netto środków trwałych podlegających zbyciu (tj. niezamortyzowaną część wartości początkowej środków trwałych), a także koszty poniesione w związku ze sprzedażą środków trwałych (np. koszty załadunku środka trwałego, koszty notarialne). Konto 76-1 wykazuje w ciągu roku wyłącznie saldo Wn, które przenosi się na dzień bilansowy na konto 86 „Wynik finansowy”.

Ewidencja księgowa przychodu ze sprzedaży środka trwałego

1. FS – faktura sprzedaży środka trwałego:
 - a) wartość w cenie netto: **Ma konto 76-0** „Pozostałe przychody operacyjne”,
 - b) VAT należny (jeśli wystąpi): **Ma konto 22-2** „Rozrachunki z urzędem skarbowym z tytułu VAT należnego”,
 - c) wartość brutto: **Wn konto 24** „Pozostałe rozrachunki”.

W momencie zbycia środka trwałego jednostka zaprzestaje ujmować ten składnik w księgach rachunkowych – wyksięguje z ewidencji bilansowej jego wartość początkową oraz dotychczasowe odpisy amortyzacyjne. W miesiącu zbycia środka trwałego kończy się jego

amortyzacja. Jeżeli jednostka sprzedała środek trwały, który nie był w całości zamortyzowany, to wartość nieumorzoną odnosi w ciężar pozostałych kosztów operacyjnych.

Wyksięgowanie środka trwałego z ewidencji bilansowej

1. LT – wyksięgowanie środka trwałego z ewidencji bilansowej:
 - a) gdy środek trwały jest umorzony:
 - **Wn konto 07-1** „Odpisy umorzeniowe środków trwałych”,
 - **Ma konto 01** „Środki trwałe”,
 - b) gdy środek trwały nie jest umorzony:
 - kwota dotychczas dokonanych odpisów amortyzacyjnych:
 - **Wn konto 07-1** „Odpisy umorzeniowe środków trwałych”,
 - **Ma konto 01** „Środki trwałe”,
 - nadwyżka wartości początkowej nad kwotą dotychczas dokonanych odpisów:
 - **Wn konto 76-1** „Pozostałe koszty operacyjne”,
 - **Ma konto 01** „Środki trwałe”.

1.3. Zysk lub strata z tytułu rozchodu środków trwałych w rachunku zysków i strat

W rachunku zysków i strat wykazuje się wynik ze zbycia środków trwałych, nie zaś odrębnie przychody i koszty, tak jak w księgach rachunkowych. Wynik ten (zysk lub stratę) ustala się jako różnicę między przychodami uzyskanymi ze zbycia środków trwałych a poniesionymi w związku z tym kosztami.

Jeśli przychód uzyskany ze sprzedaży środka trwałego był wyższy od kosztów związanych z tą sprzedażą, to jednostka w rachunku zysków i strat wykaże zysk ze sprzedaży. Natomiast w sytuacji, gdy koszty związane ze sprzedażą środka trwałego były wyższe od przychodów ze sprzedaży, jednostka wykaże stratę na sprzedaży. W zależności od załącznika do ustawy o rachunkowości, według którego jednostka sporządza rachunek zysków i strat, wynik ze zbycia środka trwałego jednostka wykaże w pozycjach wymienionych w tabeli.

Rachunek zysków i strat	
Załącznik nr 1 (dla jednostek innych niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji)	Wariant kalkulacyjny: - zysk – G.I. Zysk z tytułu rozchodu niefinansowych aktywów trwałych - strata – H.I. Strata z tytułu rozchodu niefinansowych aktywów trwałych Wariant porównawczy: - zysk – D.I. Zysk z tytułu rozchodu niefinansowych aktywów trwałych - strata – E.I. Strata z tytułu rozchodu niefinansowych aktywów trwałych
Załącznik nr 4 (dla jednostek mikro)	- zysk – C. Pozostałe przychody i zyski, w tym aktualizacja wartości aktywów - strata – D. Pozostałe koszty i straty, w tym aktualizacja wartości aktywów
Załącznik nr 5 (dla jednostek małych)	Wariant kalkulacyjny: - zysk – F. Pozostałe przychody operacyjne, w tym aktualizacja wartości aktywów niefinansowych - strata – G. Pozostałe koszty operacyjne, w tym aktualizacja wartości aktywów niefinansowych Wariant porównawczy: - zysk – D. Pozostałe przychody operacyjne, w tym aktualizacja wartości aktywów niefinansowych - strata – E. Pozostałe koszty operacyjne, w tym aktualizacja wartości aktywów niefinansowych

Przykład

I. Założenia:

- 1. Jednostka sprzedała środek trwały za kwotę: 40.000 zł netto plus VAT: 9.200 zł. Wartość początkowa tego środka trwałego wynosiła: 150.000 zł, a dotychczasowe umorzenie: 120.000 zł.
- 2. Koszty załadunku sprzedanego środka trwałego na podstawie faktury wyniosły: 1.000 zł netto plus VAT: 230 zł.
- 3. Jednostka sporządza rachunek zysków i strat w wariantcie kalkulacyjnym według załącznika nr 1 do ustawy o rachunkowości.

II. Dekretacja:

Opis operacji	Kwota	Konto	
		Wn	Ma
1. FS – faktura dokumentująca sprzedaż środka trwałego: a) wartość netto b) VAT należny c) wartość brutto	40.000 zł 9.200 zł 49.200 zł	 24	76-0 22-2
2. LT – rozchód środka trwałego w związku z jego sprzedażą: a) dotychczasowe umorzenie środka trwałego b) niezamortyzowana wartość środka trwałego: 150.000 zł – 120.000 zł =	120.000 zł 30.000 zł	07-1 76-1	01 01
3. FZ – faktura dokumentująca załadunek środka trwałego: a) wartość brutto b) VAT naliczony podlegający odliczeniu c) wartość netto	1.230 zł 230 zł 1.000 zł	30 22-1 76-1	24 30 30

III. Księgowania:

Konto 76-0 „Pozostałe przychody operacyjne”	Konto 22-2 „Rozrachunki z urzędem skarbowym z tytułu VAT należnego”	Konto 24 „Pozostałe rozrachunki” (w analityce: Konto imienne nabywcy środka trwałego)
40.000 (1a)	9.200 (1b)	(1c) 49.200
Konto 07-1 „Odpisy umorzeniowe środków trwałych”	Konto 01 „Środki trwałe”	Konto 76-1 „Pozostałe koszty operacyjne”
(2a) 120.000 120.000 (S.p.)	(S.p.) 150.000 120.000 (2a) 30.000 (2b)	(2b) 30.000 (3c) 1.000
Konto 30 „Rozliczenie zakupu”	Konto 22-1 „VAT naliczony i jego rozliczenie”	Konto 24 „Pozostałe rozrachunki” (w analityce: Konto imienne wykonawcy załadunku środka trwałego)
(3a) 1.230 230 (3b) 1.000 (3c)	(3b) 230	1.230 (3a)

IV. Prezentacja wyniku ze sprzedaży środka trwałego w rachunku zysków i strat:

W rachunku zysków i strat sporządzonym w wariantcie kalkulacyjnym według załącznika nr 1 do ustawy o rachunkowości jednostka wykaże w pozycji G.I. „Zysk z tytułu rozchodu

niefinansowych aktywów trwałych” nadwyżkę przychodów ze sprzedaży środka trwałego nad kosztami związanymi z tą sprzedażą w kwocie: 40.000 zł – 30.000 zł – 1.000 zł = 9.000 zł.

2. Ewidencja odsetek należnych wierzycielowi i ich prezentacja w sprawozdaniu finansowym

Należności ujmuje się w księgach rachunkowych w momencie ich powstania według wartości nominalnej, tj. w wartości faktycznie należnej od dłużnika. Natomiast na dzień bilansowy należności z tytułu dostaw i usług wycenia się, stosując art. 28 ust. 1 pkt 7 ustawy o rachunkowości, w kwocie wymaganej zapłaty, z zachowaniem zasady ostrożności. Kwotę wymaganej zapłaty należności wyznacza nominalna kwota należności. Mogą ją powiększać kary umowne, zasądzone koszty sądowe oraz należne za zwłokę w zapłacie odsetki, których zapłaty – według stanu na dzień bilansowy – oczekuje jednostka jako wierzyciel. Jednostka, ustalając kwotę wymaganej zapłaty, nie nalicza kontrahentowi należnych odsetek, jeżeli nie rości sobie o nie pretensji. Zatem należność główną na dzień bilansowy powiększa się o odsetki tylko wówczas, gdy wierzyciel obciąży odsetkami dłużnika, wystawioną w tym celu notą księgową lub notą odsetkową oraz w każdym przypadku, gdy w umowie odsetki takie zostały przewidziane.

Przy księgowaniu odsetek stosuje się zasadę memoriału, z której wynika, że w księgach rachunkowych jednostki ujmuje się wszystkie osiągnięte, przypadające na jej rzecz przychody i obciążające ją koszty związane z tymi przychodami, dotyczące danego roku obrotowego, niezależnie od terminu ich zapłaty (por. art. 6 ust. 1 ustawy o rachunkowości). Nota odsetkowa, stanowiąca dowód księgowy, powinna zawierać co najmniej dane określone dla dowodów księgowych w art. 21 ust. 1 ustawy o rachunkowości.

Należne wierzycielowi odsetki z tytułu dostaw i usług zalicza się w jego księgach rachunkowych do przychodów finansowych (por. art. 42 ust. 3 ustawy o rachunkowości).

Ewidencja odsetek z tytułu dostaw i usług w księgach wierzyciela

1. Nota odsetkowa obciążająca dłużnika:
 - **Wn konto 20** „Rozrachunki z odbiorcami”,
 - **Ma konto 75-0** „Przychody finansowe”.
2. WB – otrzymane przez wierzyciela odsetki:
 - **Wn konto 13-0** „Rachunek bieżący”,
 - **Ma konto 20** „Rozrachunki z odbiorcami”.

Należne na dzień bilansowy odsetki od należności z tytułu dostaw i usług wierzyciel wykaże w aktywach bilansu, jako należności krótkoterminowe, razem z należnością główną. Natomiast w rachunku zysków i strat odsetki te będą stanowiły przychody finansowe.

Bilans – aktywa	
Załącznik nr 1 (dla jednostek innych niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji)	Należności krótkoterminowe z tytułu dostaw i usług (o okresie spłaty do 12 miesięcy i powyżej 12 miesięcy) od: – jednostek powiązanych (B.II.1 lit. a) – pozostałych jednostek, w których jednostka posiada zaangażowanie w kapitale (B.II.2 lit. a) – pozostałych jednostek (B.II.3 lit. a)
Załącznik nr 4 (dla jednostek mikro)	B. Aktywa obrotowe, w tym zapasy i należności krótkoterminowe

Załącznik nr 5 (dla jednostek małych)	B.II lit. a) Należności krótkoterminowe z tytułu dostaw i usług (o okresie spłaty do 12 miesięcy i powyżej 12 miesięcy)
Rachunek zysków i strat	
Załącznik nr 1 (dla jednostek innych niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji)	Wariant kalkulacyjny: J.II. Przychody finansowe – odsetki, w tym od jednostek powiązanych Wariant porównawczy: G.II. Przychody finansowe – odsetki, w tym od jednostek powiązanych
Załącznik nr 4 (dla jednostek mikro)	C. Pozostałe przychody i zyski, w tym aktualizacja wartości aktywów
Załącznik nr 5 (dla jednostek małych)	Wariant kalkulacyjny: H.II. Przychody finansowe – odsetki, w tym od jednostek powiązanych Wariant porównawczy: F.II. Przychody finansowe – odsetki, w tym od jednostek powiązanych

Przykład

I. Założenia:

- Spółka „X” 31 grudnia 2018 r. naliczyła swoim dłużnikom odsetki za opóźnienie w zapłacie i wystawiła noty odsetkowe. Na dzień bilansowy salda należności z tytułu dostaw i usług wynosiły łącznie: 35.506,24 zł, w tym należności od:
 - spółki „A”: 6.000 zł + 265,81 zł (odsetki) = 6.265,81 zł,
 - spółki „B”: 10.000 zł + 443,01 zł (odsetki) = 10.443,01 zł,
 - spółki „C”: 18.000 zł + 797,42 zł (odsetki) = 18.797,42 zł.
- Jednostka sporządza bilans i rachunek zysków i strat (wariant porównawczy) według załącznika nr 1 do ustawy o rachunkowości. Wymienieni kontrahenci nie są jednostkami powiązanymi ze spółką „X”.

II. Dekretacja:

Opis operacji	Kwota	Konto	
		Wn	Ma
1. Nota odsetkowa dla spółki „A”	265,81 zł	20	75-0
2. Nota odsetkowa dla spółki „B”	443,01 zł	20	75-0
3. Nota odsetkowa dla spółki „C”	797,42 zł	20	75-0

III. Księgowania:

Konto 20 „Rozrachunki z odbiorcami” (w analityce: Spółka „A”)		Konto 20 „Rozrachunki z odbiorcami” (w analityce: Spółka „B”)		Konto 20 „Rozrachunki z odbiorcami” (w analityce: Spółka „C”)	
(S.p.) 6.000,00		(S.p.) 10.000,00		(S.p.) 18.000,00	
(1) 265,81		(2) 443,01		(3) 797,42	
(S.k.) 6.265,81		(S.k.) 10.443,01		(S.k.) 18.797,42	

Konto 75-0 „Przychody finansowe”
(w analityce: Odsetki z tytułu
dostaw i usług)

265,81	(1)
443,01	(2)
797,42	(3)

IV. Fragment bilansu:

Pozycja	Wyszczególnienie	Stan na dzień 31 grudnia 2018 r. (w złotych)
AKTYWA		
B.	Aktywa obrotowe	
II.	Należności krótkoterminowe	35.506,24
3.	Należności od pozostałych jednostek	35.506,24
	a) z tytułu dostaw i usług, o okresie spłaty:	
	– do 12 miesięcy	35.506,24

V. Fragment rachunku zysków i strat (wariant porównawczy):

Pozycja	Wyszczególnienie	Dane za 2018 r. (w złotych)
G.	Przychody finansowe	1.506,24
II.	Odsetki, w tym:	1.506,24
	– od jednostek powiązanych	0

3. Ujęcie naliczonych odsetek w księgach i sprawozdaniu finansowym dłużnika

Odsetki, którymi wierzyciel obciąża dłużnika, stanowią dla dłużnika zobowiązanie. W chwili powstania zobowiązań ujmuje się je w księgach rachunkowych w ich wartości nominalnej. Naliczone odsetki ewidencjonuje się w księgach rachunkowych w okresie, którego dotyczą, bez względu na to, czy zostały zapłacone, czy też nie. Na dzień bilansowy, zobowiązania z tytułu dostaw i usług wycenia się w kwocie wymagającej zapłaty, czyli w kwocie, która zgodnie z umową lub przepisami prawa powinna być spłacona wierzycielowi. Jest to zwykle kwota zobowiązania wraz z należnymi wierzycielowi odsetkami.

Dłużnik w swoich księgach rachunkowych kwalifikuje naliczone przez wierzyciela odsetki do kosztów finansowych na podstawie otrzymanej noty odsetkowej.

Ewidencja odsetek z tytułu dostaw i usług w księgach dłużnika

- Nota odsetkowa od wierzyciela za nieuregulowanie zobowiązań w terminie:
 - **Wn konto 75-1** „Koszty finansowe”,
 - **Ma konto 21** „Rozrachunki z dostawcami”.
- WB – zapłacone przez dłużnika odsetki:
 - **Wn konto 21** „Rozrachunki z dostawcami”,
 - **Ma konto 13-0** „Rachunek bieżący”.

Uwaga: Jeżeli odsetki dotyczą zobowiązań zaciągniętych w celu nabycia lub wytworzenia środków trwałych, to ich wartość odnosi się w ciężar konta 08 „Środki trwałe w budowie”.

Naliczone na dzień bilansowy odsetki od zobowiązań z tytułu dostaw i usług dłużnik wykazuje w pasywach bilansu, razem z kwotą podstawową zobowiązania. Natomiast w rachunku zysków i strat odsetki te będą stanowiły koszty finansowe.

Bilans – aktywa	
Załącznik nr 1 (dla jednostek innych niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji)	Zobowiązania krótkoterminowe z tytułu dostaw i usług (o okresie wymagalności do 12 miesięcy i powyżej 12 miesięcy) wobec: – jednostek powiązanych (B.III.1 lit. a) – pozostałych jednostek, w których jednostka posiada zaangażowanie w kapitale (B.III.2 lit. a) – pozostałych jednostek (B.III.3 lit. d)
Załącznik nr 4 (dla jednostek mikro)	B. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania
Załącznik nr 5 (dla jednostek małych)	B.III lit. b) Zobowiązania krótkoterminowe z tytułu dostaw i usług, w tym do 12 miesięcy i powyżej 12 miesięcy
Rachunek zysków i strat	
Załącznik nr 1 (dla jednostek innych niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji)	Wariant kalkulacyjny: K.I. Koszty finansowe – odsetki, w tym dla jednostek powiązanych Wariant porównawczy: H.I. Koszty finansowe – odsetki, w tym dla jednostek powiązanych
Załącznik nr 4 (dla jednostek mikro)	D. Pozostałe koszty i straty, w tym aktualizacja wartości aktywów
Załącznik nr 5 (dla jednostek małych)	Wariant kalkulacyjny: I.I. Koszty finansowe – odsetki, w tym dla jednostek powiązanych Wariant porównawczy: G.I. Koszty finansowe – odsetki, w tym dla jednostek powiązanych

Przykład

I. Założenia:

- Spółka „Y” otrzymała od wierzycieli noty odsetkowe za niezapłacone zobowiązania na dzień bilansowy, tj. 31 grudnia 2018 r. Salda zobowiązań spółki „Y” na dzień bilansowy wynosiły łącznie: 36.371,22 zł, w tym zobowiązania wobec:
 - spółki „A”: 20.000 zł + 836,16 zł (odsetki) = 20.836,16 zł,
 - spółki „B”: 11.000 zł + 392,38 zł (odsetki) = 11.392,38 zł,
 - spółki „C”: 4.000 zł + 142,68 zł (odsetki) = 4.142,68 zł.
- Jednostka sporządza bilans i rachunek zysków i strat (wariant kalkulacyjny) według załącznika nr 1 do ustawy o rachunkowości. Wymienieni kontrahenci nie są jednostkami powiązanymi ze spółką „Y”.

II. Dekretacja:

Opis operacji	Kwota	Konto	
		Wn	Ma
1. Nota odsetkowa otrzymana od spółki „A”	836,16 zł	75-1	21

2. Nota odsetkowa otrzymana od spółki „B”	392,38 zł	75-1	21
3. Nota odsetkowa otrzymana od spółki „C”	142,68 zł	75-1	21

III. Księgowania:

Konto 21 „Rozrachunki z dostawcami” (w analityce: Spółka „A”)		Konto 21 „Rozrachunki z dostawcami” (w analityce: Spółka „B”)		Konto 21 „Rozrachunki z dostawcami” (w analityce: Spółka „C”)	
	20.000,00 (S.p.)		11.000,00 (S.p.)		4.000,00 (S.p.)
	836,16 (1)		392,38 (2)		142,68 (3)
	20.836,16 (S.k.)		11.392,38 (S.k.)		4.142,68 (S.k.)

Konto 75-1 „Koszty finansowe” (w analityce: Odsetki z tytułu dostaw i usług)	
(1)	836,16
(2)	392,38
(3)	142,68

IV. Fragment bilansu:

Pozycja	Wyszczególnienie	Stan na dzień 31 grudnia 2018 r. (w złotych)
PASYWA		
B.	Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	
III.	Zobowiązania krótkoterminowe	36.371,22
3.	Zobowiązania wobec pozostałych jednostek	36.371,22
	d) z tytułu dostaw i usług, o okresie wymagalności:	
	– do 12 miesięcy	36.371,22

V. Fragment rachunku zysków i strat (wariant kalkulacyjny):

Pozycja	Wyszczególnienie	Dane za 2018 r. (w złotych)
K.	Koszty finansowe	1.371,22
I.	Odsetki, w tym:	1.371,22
	– dla jednostek powiązanych	0

Ważne, aby pamiętać, że należności i zobowiązania z tytułu dostaw i usług przedstawia się w bilansie zawsze jako należności krótkoterminowe (aktywa) lub zobowiązania krótkoterminowe (pasywa) bez względu na termin płatności. Przy czym zarówno w należnościach, jak i zobowiązaniach krótkoterminowych z tytułu dostaw i usług (w bilansie sporządzanym według załącznika nr 1 i załącznika nr 5 do ustawy o rachunkowości) wyszczególnia się dodatkowo zobowiązania lub należności, ze względu na okres ich wymagalności, tj. do 12 miesięcy oraz powyżej 12 miesięcy.

4. Dotacja otrzymana na zakup lub budowę środka trwałego

4.1. Ewidencja księgowa dotacji na zakup lub budowę środka trwałego

Dotacja to bezzwrotna i nieodpłatna pomoc finansowa przekazana beneficjentowi (np. przedsiębiorstwu) przez jednostkę kontraktującą (np. Unię Europejską, rząd) w celu zrealizowania danego projektu. Nie można zmieniać przeznaczenia środków i wydać dotacji na inny niż przewidziany cel.

Ewidencja dotacji w księgach rachunkowych uzależniona jest od jej przeznaczenia. W odniesieniu do środków pieniężnych otrzymanych w formie dotacji na sfinansowanie nabycia lub wytworzenia środków trwałych, w tym także środków trwałych w budowie oraz prac rozwojowych, ma zastosowanie art. 41 ust. 1 pkt 2 ustawy o rachunkowości.

BILANS
2018

Wskazówki jak sporządzić sprawozdanie finansowe za 2018 r. można znaleźć w serwisie www.gofin.pl w zakładce *Bilans 2018*

Oznacza to, że tego typu dotacje zalicza się do rozliczeń międzyokresowych przychodów, jeśli stosownie do innych ustaw nie zwiększają kapitałów (funduszy) własnych. Z kolei środki pieniężne otrzymane w formie dotacji

na inne cele niż dopłaty do cen sprzedaży, nabycie lub wytworzenie środków trwałych, a także środków trwałych w budowie zalicza się do pozostałych przychodów operacyjnych na podstawie art. 3 ust. 1 pkt 32 lit. h ustawy o rachunkowości.

Generalnie księgowanie dotacji na zakup lub budowę środka trwałego na koncie rozliczeń międzyokresowych przychodów następuje w momencie jej otrzymania, tj. wpływu środków pieniężnych na rachunek bankowy. Jeżeli zatem jednostka uzyska informację o przyznaniu dotacji, to do momentu faktycznego wpływu środków pieniężnych na rachunek bankowy może ona zostać ujęta w ewidencji pozabilansowej na koncie 29-0 „Należności warunkowe”.

Ewidencja księgowa dotacji na zakup lub budowę środka trwałego w momencie jej wpływu na rachunek bankowy

1. WB – wpływ dotacji na zakup lub budowę środka trwałego:
 - **Wn konto 13-0** „Rachunek bieżący”,
 - **Ma konto 84** „Rozliczenia międzyokresowe przychodów”.

W przypadku gdy środek trwały jest w okresie budowy, wydatki ponoszone na jego budowę ujmuje się na koncie 08 „Środki trwałe w budowie”. Następnie, po ukończeniu budowy, gdy środek trwały zostaje przez jednostkę przyjęty do używania, wszystkie wydatki składające się na jego koszt wytworzenia zgromadzone na koncie 08, przenosi się na konto 01 „Środki trwałe”, zapisem: **Wn konto 01, Ma konto 08**. Na mocy art. 32 ustawy o rachunkowości, od środków trwałych przyjętych do używania dokonuje się odpisów amortyzacyjnych drogą systematycznego, planowego rozłożenia jego wartości początkowej na ustalony okres amortyzacji. Rozpoczęcie amortyzacji następuje nie wcześniej niż po przyjęciu środka trwałego do używania, a jej zakończenie – nie później niż z chwilą zrównania wartości odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych z wartością początkową środka trwałego lub przeznaczenia go do likwidacji, sprzedaży lub stwierdzenia jego niedoboru, z ewentualnym uwzględnieniem przewidywanej przy likwidacji ceny sprzedaży netto pozostałości środka trwałego. Odpisów amortyzacyjnych dokonuje się w ciężar kosztów podstawowej działalności operacyjnej (konta zespołu 4 lub 5).

W momencie rozpoczęcia amortyzacji środków trwałych, których budowa została częściowo lub w całości sfinansowana dotacją, jednostka dokonuje rozliczania otrzymanej dotacji zaksięgowanej na koncie 84 „Rozliczenia międzyokresowe przychodów”. Kwoty do-

tacji zaliczone do rozliczeń międzyokresowych przychodów zwiększają stopniowo pozostałe przychody operacyjne, równoległe do odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych od środków trwałych (lub wartości niematerialnych i prawnych) sfinansowanych dotacją.

Ewidencja rozliczania dotacji na zakup lub budowę środka trwałego

1. PK – rozliczanie dotacji otrzymanej na zakup lub budowę środka trwałego:

- **Wn konto 84** „Rozliczenia międzyokresowe przychodów”,
- **Ma konto 76-0** „Pozostałe przychody operacyjne”.

4.2. Prezentacja dotacji w sprawozdaniu finansowym

Bilans – pasywa	
Załącznik nr 1 (dla jednostek innych niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji)	B.IV.2. Inne rozliczenia międzyokresowe
Załącznik nr 4 (dla jednostek mikro)	B. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania
Załącznik nr 5 (dla jednostek małych)	B.IV. Rozliczenia międzyokresowe
Rachunek zysków i strat	
Załącznik nr 1 (dla jednostek innych niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji)	Wariant kalkulacyjny G.II. Pozostałe przychody operacyjne – dotacje Wariant porównawczy D.II. Pozostałe przychody operacyjne – dotacje
Załącznik nr 4 (dla jednostek mikro)	C. Pozostałe przychody i zyski, w tym aktualizacja wartości aktywów
Załącznik nr 5 (dla jednostek małych)	Wariant kalkulacyjny F. Pozostałe przychody operacyjne Wariant porównawczy D. Pozostałe przychody operacyjne
Dodatkowe informacje i objaśnienia	
Załącznik nr 1 (dla jednostek innych niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji)	ust. 1 pkt 14 – Wykaz istotnych pozycji czynnych i biernych rozliczeń międzyokresowych (...) – informacje te podaje się, jeżeli w ocenie jednostki kwoty dokonywanych rozliczeń międzyokresowych (tutaj: w związku z otrzymaną dotacją na nabycie lub wytworzenie środków trwałych, środków trwałych w budowie albo wartości niematerialnych i prawnych) są istotne, ust. 2 pkt 6 – Rozliczenie różnicy pomiędzy podstawą opodatkowania podatkiem dochodowym a wynikiem finansowym (zyskiem, stratą) brutto – w pozycji tej podaje się informacje dotyczące m.in.: – przychodów zwolnionych z opodatkowania (trwałe różnice między zyskiem/stratą dla celów rachunkowych a dochodem/stratą dla celów podatkowych)*, – kosztów niestanowiących kosztów uzyskania przychodów (trwałe różnice między zyskiem/stratą dla celów podatkowych)**

Załącznik nr 4 (dla jednostek mikro)	—
Załącznik nr 5 (dla jednostek małych)	—

- * U podatnika CIT dotacje otrzymane na pokrycie kosztów albo jako zwrot wydatków związanych z zakupem albo wytworzeniem środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych są przychodem podatkowym, co wynika z art. 12 ust. 1 pkt 1 updop. Istotne jest jednak, że przychód ten podlega zwolnieniu od podatku na podstawie art. 17 ust. 1 pkt 21 updop.
- ** Podatnik CIT nie może zaliczyć do kosztów podatkowych odpisów amortyzacyjnych w części odpowiadającej otrzymanej przez niego dotacji. Z tego względu z kwoty miesięcznego odpisu amortyzacyjnego wyodrębnia taką jego część, która odpowiada otrzymanej dotacji. Ta część odpisu nie stanowi kosztu uzyskania przychodów. Wynika to z art. 16 ust. 1 pkt 48 updop.

W bilansie wykazywane są rzeczywiście otrzymane dotacje przeznaczone na nabycie lub wytworzenie aktywów trwałych, które ujęte zostały na koncie 84 „Rozliczenia międzyokresowe przychodów”. Dotacje te wykazuje się w bilansie w wartości netto, co oznacza, że kwoty otrzymane pomniejsza się o odpisy dokonane równolegle do amortyzacji. Natomiast w rachunku zysków i strat w pozycjach wymienionych w powyższej tabeli, wykazuje się przypadające na dany rok obrotowy raty odpisu dotacji otrzymanej na sfinansowanie środka trwałego, dokonanej równolegle do amortyzacji. Z kolei w dodatkowych informacjach i objaśnieniach jednostki sporządzające sprawozdanie finansowe według załącznika nr 1 do ustawy o rachunkowości wykazują istotne dla tej jednostki kwoty rozliczeń międzyokresowych dotyczących otrzymanej dotacji. Objaśnienia tych rozliczeń można dokonać np. w formie tabeli. W przypadku gdy jednostka sporządza rachunek przepływów pieniężnych, otrzymane dotacje na nabycie lub budowę środka trwałego, bez względu na ich cel, stanowią bezzwrotne pozyskanie obcego źródła finansowania i prezentuje się je w okresie ich otrzymania, jako wpływ działalności finansowej. Natomiast wykorzystanie przyznanych dotacji wykazuje się w rachunku przepływów pieniężnych jako wydatek zaliczany do odpowiedniego rodzaju działalności (operacyjnej lub inwestycyjnej), zgodnie z przeznaczeniem dotacji (por. pkt 7.2 KSR nr 1 „Rachunek przepływów pieniężnych”).

Przykład

I. Założenia:

- Spółka z o.o. „X” zakupiła w 2018 r. środek trwały o wartości początkowej: 100.000 zł. Zakup ten został w 80% sfinansowany dotacją.
- Zarówno do celów bilansowych, jak i podatkowych do amortyzacji tego środka trwałego stosowana jest stawka w wysokości: 20%. Odpis miesięczny wynosi zatem: 1.666,67 zł (tj. $100.000 \text{ zł} \times 20\% : 12 \text{ m-cy}$). Dla uproszczenia w przykładzie przedstawiono odpis roczny w wysokości: 20.000 zł. Spółka zaliczy na dobro pozostałych przychodów operacyjnych kwotę: $20.000 \text{ zł} \times 80\% = 16.000 \text{ zł}$ rocznie, tzn.: 1.333,33 zł miesięcznie.
- Jednostka prowadzi ewidencję kosztów na kontach zespołu 4 i sporządza sprawozdanie finansowe według załącznika nr 1 do ustawy o rachunkowości.

II. Dekretacja:

Opis operacji	Kwota	Konto	
		Wn	Ma
1. Zakup środka trwałego	100.000 zł	01	30

2. Otrzymanie dotacji	80.000 zł	13-0	84
3. Roczny odpis amortyzacyjny:			
a) stanowiący koszt podatkowy: $20.000 \text{ zł} \times 20\% =$	4.000 zł	40-0/1	
b) niestanowiący kosztu podatkowego: $20.000 \text{ zł} \times 80\% =$	16.000 zł	40-0/2	
c) łączna kwota odpisu	20.000 zł		07-1
4. Rozliczenie dotacji odpowiadającej dokonany odpisom amortyzacyjnym: $20.000 \text{ zł} \times 80\% =$	16.000 zł	84	76-0

III. Księgowania:

Konto 01 „Środki trwałe”	Konto 07-1 „Odpisy umorzeniowe środków trwałych”	Konto 13-0 „Rachunek bieżący”
(1) 100.000	20.000 (3c)	(2) 80.000
Konto 30 „Rozliczenie zakupu”	Konto 40-0/1 „Amortyzacja stanowiąca koszty uzyskania przychodów – kup”	Konto 40-0/2 „Amortyzacja niestanowiąca kosztów uzyskania przychodów – nkup”
100.000 (1)	(3a) 4.000	(3b) 16.000
Konto 76-0 „Pozostałe przychody operacyjne”	Konto 84 „Rozliczenia międzyokresowe przychodów”	
16.000 (4)	(4) 16.000 80.000 (2)	
	64.000 (S.k.)	

IV. Prezentacja w sprawozdaniu finansowym sporządzanym według załącznika nr 1 do ustawy o rachunkowości:

Bilans

W bilansie jednostka wykaże saldo konta 84 „Rozliczenia międzyokresowe przychodów” w wysokości: 64.000 zł w pozycji B.IV.2. „Inne rozliczenia międzyokresowe”, jako długoterminowe rozliczenia międzyokresowe. Saldo to oznacza kwotę dotacji otrzymaną na sfinansowanie zakupu środka trwałego, pozostałą do rozliczenia w następnych okresach sprawozdawczych.

Rachunek zysków i strat (wariant porównawczy)

W rachunku zysków i strat sporządzanym w wariancie porównawczym jednostka wykaże raty odpisu dotacji otrzymanej na sfinansowanie środka trwałego, dokonanej równolegle do amortyzacji, w wysokości: 16.000 zł, w pozycji D.II. „Pozostałe przychody operacyjne – dotacje”.

Informacja dodatkowa

Jednostka uznała informację o uzyskanej dotacji na zakup środka trwałego za informację istotną i zamieściła ją w dodatkowych informacjach i objaśnieniach w ust. 1 pkt 14 „Wykaz istotnych pozycji czynnych i biernych rozliczeń międzyokresowych, w tym kwotę czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów stanowiących różnicę między wartością otrzymanych finansowych składników aktywów a zobowiązaniem zapłaty za nie”.

Wyszczególnienie	Stan na początek roku obrotowego (zł)	Zwiększenia (zł)	Zmniejszenia (zł)	Stan na koniec roku obrotowego (zł) (2 + 3 – 4)
1	2	3	4	5
Dotacje na sfinansowanie środków trwałych, środków trwałych w budowie oraz prac rozwojowych	0	80.000	16.000	64.000

W ust. 2 pkt 6 dodatkowych informacji i objaśnień jednostka wykazała rozliczenie różnicy pomiędzy podstawą opodatkowania podatkiem dochodowym a wynikiem finansowym (zyskiem, stratą) brutto.

Wyszczególnienie	Rok bieżący			Podstawa prawna
	Wartość (w złotych)			
	łączna	z zysków kapitałowych (opcjonalnie)	z innych źródeł przychodów (opcjonalnie)	
A. Zysk/strata brutto za dany rok				
B. Przychody zwolnione z opodatkowania (trwałe różnice pomiędzy zyskiem/stratą dla celów rachunkowych a dochodem/stratą dla celów podatkowych), w tym:	16.000		16.000	
– dotacje otrzymane jako zwrot wydatków związanych z zakupem środka trwałego	16.000		16.000	art. 12 ust. 1 pkt 1 oraz art. 17 ust. 1 pkt 21 updop
E. Koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodów (trwałe różnice pomiędzy zyskiem/stratą dla celów rachunkowych a dochodem/stratą dla celów podatkowych), w tym:	16.000		16.000	
– odpisy amortyzacyjne w części sfinansowanej dotacją	16.000		16.000	art. 16 ust. 1 pkt 48 updop

II. PRZYKŁADY WYPEŁNIANIA NOT DO INFORMACJI DODATKOWEJ

1. Odpisy aktualizujące wartość należności

1.1. Forma prezentacji danych o odpisach aktualizujących wartość należności w informacji dodatkowej

Elementem każdego sprawozdania finansowego jest informacja dodatkowa, która składa się z wprowadzenia do sprawozdania oraz dodatkowych informacji i objaśnień. Szczegółowy zakres informacji dodatkowej dla jednostek innych niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji został określony w załączniku nr 1 do ustawy o rachunkowości. W ust. 1 pkt 7 dodatkowych informacji i objaśnień sporządzanych według załącznika nr 1 wykazuje się dane o odpisach aktualizujących wartość należności, ze wskazaniem stanu na początek roku obrotowego, zwiększeniach, wykorzystaniu, rozwiązaniu i stanie na koniec roku obrotowego. Informacje wymagane w tym punkcie dodatkowych informacji i objaśnień można ująć w tabeli według wzoru zaprezentowanego na str. 21. Informacje zawarte w tabeli dotyczą odpisów aktualizujących wartość należności dokonywanych na podstawie art. 35b ust. 1 ww. ustawy.

1.2. Skutki wyceny należności na dzień bilansowy w kwocie wymaganej zapłaty

W ciągu roku obrotowego należności ujmuje się w księgach rachunkowych w wartości nominalnej, czyli w wartości faktycznie należnej od dłużnika. Na dzień bilansowy należności

wycenia się w kwocie wymaganej zapłaty, z zachowaniem zasady ostrożności (por. art. 28 ust. 1 pkt 7 ustawy o rachunkowości). Jedynie należności i udzielone pożyczki zaliczone do aktywów finansowych w świetle ustawy o rachunkowości mogą być wyceniane według skorygowanej ceny nabycia, a jeżeli jednostka przeznacza je do sprzedaży w okresie do 3 miesięcy, to według wartości rynkowej lub inaczej określonej wartości godziwej (por. art. 28 ust. 1 pkt 7a ustawy o rachunkowości). Wyjątek stanowią jednostki mikro, które nie wyceniają aktywów i pasywów według wartości godziwej i skorygowanej ceny nabycia, co wynika wprost z art. 28a ustawy o rachunkowości.

Uwaga: Zastosowanie zasady ostrożnej wyceny w odniesieniu do należności powoduje, że w bilansie wykazuje się realną wartość należności, tj. uwzględniającą stopień prawdopodobieństwa jej zapłaty. Przejawem zaś zasady ostrożnej wyceny w przypadku należności, wobec których istnieją obawy, że nie zostaną zapłacone, są odpisy aktualizujące ich wartość.

Stosownie do art. 28 ust. 7 ustawy o rachunkowości, trwała utrata wartości zachodzi wtedy, gdy istnieje duże prawdopodobieństwo, że kontrolowany przez jednostkę składnik aktywów nie przyniesienie w przyszłości w znaczącej części lub w całości przewidywanych korzyści ekonomicznych. Uzasadnia to dokonanie odpisu aktualizującego doprowadzającego wartość składnika aktywów wynikającą z ksiąg rachunkowych do ceny sprzedaży netto, a w przypadku jej braku – do ustalonej w inny sposób wartości godziwej. W przypadku należności chodzi o wykazanie w bilansie realnej jej wartości, czyli prawdopodobnej do ściągnięcia kwoty. Według art. 35b ust. 1 ustawy o rachunkowości, wartość należności aktualizuje się uwzględniając stopień prawdopodobieństwa ich zapłaty poprzez dokonanie odpisu aktualizującego.

Odpisy aktualizujące wartość należności odnosi się w ciężar pozostałych kosztów operacyjnych lub kosztów finansowych, w zależności od rodzaju należności, której dotyczy odpis (por. art. 35b ust. 2 ustawy o rachunkowości). Utworzony odpis aktualizujący księguje się po stronie Ma na koncie 28 „Odpisy aktualizujące wartość należności”. Saldo tego konta koryguje w bilansie wartość należności.

Ewidencja księgowa utworzenia odpisu aktualizującego wartość należności

1. PK – kwota odpisu aktualizującego należność:
 - **Wn konto 76-1** „Pozostałe koszty operacyjne” lub 75-1 „Koszty finansowe”,
 - **Ma konto 28** „Odpisy aktualizujące wartość należności”.

Co istotne dla celów bilansowych odpisem aktualizującym obejmuje się kwotę należności wraz z VAT, czyli wartość brutto należności.

1.3. Zmiany stanu odpisów aktualizujących wartość należności w ciągu roku obrotowego

Rozwiązanie odpisu w związku z ustaniem przyczyny, dla której go utworzono

W przypadku ustania przyczyny, dla której dokonano odpisu aktualizującego wartość aktywów, w tym również odpisu z tytułu trwałej utraty wartości, równowartość całości lub odpowiedniej części uprzednio dokonanego odpisu aktualizującego zwiększa wartość danego składnika aktywów i podlega zaliczeniu odpowiednio do pozostałych przychodów operacyj-

nych lub przychodów finansowych. Tak wynika z treści art. 35c ustawy o rachunkowości. Oznacza to, że w przypadku spłaty należności, na którą wcześniej dokonano odpisu aktualizującego – utworzony odpis odwraca się (koryguje) odnosząc jego wartość na dobro pozostałych przychodów operacyjnych lub przychodów finansowych – w zależności od tego w ciężar jakich kosztów wcześniej był utworzony (kol. 5 noty na str. 21).

Ewidencja księgowa rozwiązania odpisu na należność w przypadku jej spłaty

1. WB – otrzymanie zapłaty za należność objętą odpisem aktualizującym:
 - **Wn konto 13-0** „Rachunek bieżący”,
 - **Ma konto 20** „Rozrachunki z odbiorcami”.
2. PK – rozwiązanie odpisu w związku z zapłatą należności:
 - **Wn konto 28** „Odpisy aktualizujące wartość należności”,
 - **Ma konto 76-0** „Pozostałe przychody operacyjne” lub 75-0 „Przychody finansowe”.

Zmniejszenie odpisów aktualizujących w związku z umorzeniem, przedawnieniem lub uznaniem za nieściągalne należności, których dotyczą

Należności przedawnione, umorzone lub nieściągalne nie powinny figurować w księgach rachunkowych, gdyż nie zostaną już uregulowane, tj. nie przyniosą jednostce w przyszłości korzyści ekonomicznych. W związku z tym, jeśli utrata wartości należności spowodowana jest upływem przewidzianego prawem terminu przedawnienia bądź zwolnienia kontrahenta z długu za jego zgodą i rezygnację z dochodzenia należności (umorzenie) lub brakiem możliwości zaspokojenia należności w opłacalny sposób (nieściągalność), to następuje spisanie (wyksięgowanie) takich należności z ksiąg rachunkowych (kol. 4 noty na str. 21).

Należności umorzone, przedawnione lub nieściągalne zmniejszają uprzednio dokonane odpisy aktualizujące ich wartość.

Ewidencja księgowa spisanie należności umorzonej, przedawnionej, nieściągalnej, na którą wcześniej utworzono odpis aktualizujący

1. PK – odpisanie z ksiąg rachunkowych należności umorzonej, przedawnionej, nieściągalnej, na którą utworzono odpis aktualizujący:
 - **Wn konto 28** „Odpisy aktualizujące wartość należności”,
 - **Ma konto 20** „Rozrachunki z odbiorcami”.

Zwiększenia odpisów aktualizujących wartość należności w trakcie roku obrotowego

Zwiększenie odpisów aktualizujących wartość należności może polegać na utworzeniu nowych odpisów (zapisem: **Wn konto 76-1 lub 75-1, Ma konto 28**), np. w stosunku do należności:

- wobec których w trakcie roku obrotowego okazało się, że ich uregulowanie jest wątpliwe,
- skierowanych na drogę postępowania sądowego w razie otrzymania korzystnego wyroku i zasądzenia na korzyść wierzyciela odsetek za zwłokę w zapłacie oraz zwrotu kosztów sądowych.

Jeśli jednostka wcześniej objęła odpisem aktualizującym należność na drodze sądowej, to jej zwiększenie na skutek uznania na korzyść jednostki zwrotu kosztów sądowych i odsetek zwiększy po stronie Ma kwotę odpisu aktualizującego wartość tej należności. Z kolei, gdy jednostka nie tworzyła wcześniej odpisu na te dodatkowe kwoty, to ujmuje je w księgach rachunkowych na dobro pozostałych przychodów operacyjnych lub przychodów finansowych i równocześnie może utworzyć odpis aktualizujący ich wartość (kol. 3 noty na str. 21).

**Zwiększenie odpisów aktualizujących wartość należności w wyniku
otrzymania korzystnego wyroku sądowego**

1. PK – podwyższenie kwoty roszczenia wobec dłużnika o zasądzone na korzyść wierzyciela odsetki za zwłokę w zapłacie oraz zwrot kosztów sądowych – gdy należność główną objęto wcześniej odpisem:
 - **Wn konto 20** „Rozrachunki z odbiorcami”,
 - **Ma konto 28** „Odpisy aktualizujące wartość należności”.
2. PK – zarachowanie kwot podwyższających wartość roszczenia, gdy należność główna nie była objęta odpisem:
 - **Wn konto 20** „Rozrachunki z odbiorcami”,
 - **Ma konto 76-0** „Pozostałe przychody operacyjne” lub 75-0 „Przychody finansowe”.
3. PK – utworzenie odpisu aktualizującego od kwot podwyższających wartość roszczenia (równoległe do poz. 2) oraz na należność główną:
 - **Wn konto 76-1** „Pozostałe koszty operacyjne” lub 75-1 „Koszty finansowe”,
 - **Ma konto 28** „Odpisy aktualizujące wartość należności”.

1.4. Wypełnienie noty dotyczącej odpisów aktualizujących wartość należności

Dane liczbowe dotyczące odpisów aktualizujących wartość należności wymagane w ust. 1 pkt 7 dodatkowych informacji i objaśnień z załącznika nr 1 do ustawy o rachunkowości mają wskazywać ich stan na początek roku, informować o ich zwiększeniach, wykorzystaniu (zmniejszeniu), rozwiązaniu i stanie na koniec roku obrotowego. Dane o odpisach przedstawia się zazwyczaj według grup należności ujmowanych w aktywach bilansu w pozycji A.III. „Należności długoterminowe” oraz B.II. „Należności krótkoterminowe”.

Przykład

I. Założenia:

1. *Spółka z o.o. prowadzi działalność usługową, a jej rok obrotowy jest tożsamy z rokiem kalendarzowym. Jednostka prowadzi ewidencję analityczną do konta 28 „Odpisy aktualizujące wartość należności” oraz 20 „Rozrachunki z odbiorcami” w podziale na kontrahentów.*
2. *W grudniu 2017 r. jednostka utworzyła odpis aktualizujący na całą kwotę należności od kontrahenta „B” w kwocie: 16.000 zł, gdyż z informacji o dłużniku wynikało wysokie prawdopodobieństwo braku zapłaty. W grudniu 2018 r. okazało się, że należność jest nieściągalna, a jej nieściągalność została udokumentowana postanowieniem o nieściągalności. W związku z tym spisano należność z ksiąg rachunkowych.*
3. *W grudniu 2018 r. jednostka skierowała należność z tytułu dostaw i usług od kontrahenta „P” w kwocie: 43.050 zł na drogę postępowania sądowego. W związku z tym kierownik jednostki zdecydował o utworzeniu w księgach rachunkowych 2018 r. odpisu aktualizującego wartość tej należności w wysokości: 43.050 zł.*

4. W listopadzie 2018 r. jednostka otrzymała spłatę części należności od kontrahenta „X” w wysokości: 2.500 zł. Cała kwota należności przeterminowanej (powyżej 12 mc-y) wynosi: 10.000 zł, a po spłacie: 7.500 zł. W ubiegłym roku jednostka utworzyła odpis aktualizujący całą wartość tej należności. W grudniu 2018 r. rozwiązano odpis do wysokości spłaty, tj. na kwotę: 2.500 zł.

II. Dekretacja:

Opis operacji	Kwota	Konto	
		Wn	Ma
1. PK – skierowanie należności na drogę postępowania sądowego	43.050 zł	24-6	20
2. PK – utworzenie odpisu aktualizującego wartość tej należności	43.050 zł	76-1	28
3. PK – spisanie z ksiąg rachunkowych nieściągalnej należności objętej odpisem aktualizującym	16.000 zł	28	20
4. PK – rozwiązanie części odpisu aktualizującego z powodu spłaty części należności	2.500 zł	28	76-0

III. Księgowania:

Konto 28 „Odpisy aktualizujące wartość należności” (w analityce: Kontrahent „P”)	Konto 28 „Odpisy aktualizujące wartość należności” (w analityce: Kontrahent „B”)	Konto 28 „Odpisy aktualizujące wartość należności” (w analityce: Kontrahent „X”)
43.050 (2)	(3) 16.000 16.000 (S.p.)	(4) 2.500 10.000 (S.p.)
Konto 20 „Rozrachunki z odbiorcami” (w analityce: Kontrahent „P”)	Konto 20 „Rozrachunki z odbiorcami” (w analityce: Kontrahent „B”)	Konto 76-1 „Pozostałe koszty operacyjne”
(S.p.) 43.050 43.050 (1)	(S.p.) 16.000 16.000 (3)	(2) 43.050
Konto 76-0 „Pozostałe przychody operacyjne”	Konto 24-6 „Należności dochodzone na drodze sądowej”	Konto 20 „Rozrachunki z odbiorcami” (w analityce: Kontrahent „X”)
2.500 (4)	(1) 43.050	(S.p.) 7.500

IV. Fragment zestawienia obrotów i sald na 31 grudnia 2018 r.:

Symbol i nazwa konta	Bilans otwarcia (BO) (zł)		Obroty w okresie (zł)		Obroty narastająco (zł)		Saldo (zł)	
	Wn	Ma	Wn	Ma	Wn	Ma	Wn	Ma
Konto 28 „Odpisy aktualizujące wartość należności – Kontrahent P”	0	0	0	43.050	0	43.050		43.050
Konto 28 „Odpisy aktualizujące wartość należności – Kontrahent B”	0	16.000	16.000	0	16.000	16.000	0	0
Konto 28 „Odpisy aktualizujące wartość należności – Kontrahent X”		10.000	2.500	0	2.500	10.000	0	7.500

V. Informacja dodatkowa do sprawozdania finansowego:

Nota nr 10 Odpisy aktualizujące wartość należności

Grupa należności	Stan na początek roku obrotowego (zł)	Zmiany stanu odpisów w ciągu roku obrotowego (zł)			Stan na koniec roku obrotowego (zł) (2 + 3 – 4 – 5)
		zwiększenia	wykorzystanie	uznanie za zbędne	
1	2	3	4	5	6
Należności krótkoterminowe:	26.000	43.050	16.000	2.500	50.550
a) z tytułu dostaw i usług, o okresie spłaty:	26.000	0	16.000	2.500	7.500
– do 12 miesięcy	26.000	0	16.000	2.500	7.500
– powyżej 12 miesięcy	0	0	0	0	0
b) inne	0	0	0	0	0
c) dochodzone na drodze sądowej	0	43.050	0	0	43.050
Razem	26.000	43.050	16.000	2.500	50.550

2. Rozliczenia międzyokresowe przychodów

2.1. Wykaz istotnych pozycji czynnych i biernych rozliczeń międzyokresowych w informacji uzupełniającej do bilansu

Stosownie do przepisów ustawy o rachunkowości, jednostki mogą dokonywać czynnych i biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów na podstawie art. 39 tej ustawy oraz rozliczeń międzyokresowych przychodów na podstawie art. 41 tej ustawy.

Jednostki sporządzające informację dodatkową do sprawozdania finansowego według załącznika nr 1 do ustawy o rachunkowości w ust. 1 pkt 14 dodatkowych informacji i objaśnień wykazują istotne pozycje czynnych i biernych rozliczeń międzyokresowych, w tym kwotę czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów stanowiących różnicę między wartością otrzymanych finansowych składników aktywów a zobowiązaniem zapłaty za nie. Z kolei jednostki małe, sporządzające informację dodatkową do sprawozdania finansowego zgodnie z załącznikiem nr 5, zobowiązane są do zaprezentowania w dodatkowych informacjach i objaśnieniach w pkt 5 wyłącznie kwoty czynnych rozliczeń międzyokresowych stanowiących różnicę między wartością otrzymanych finansowych składników aktywów a zobowiązaniem zapłaty za nie. Zarówno w załączniku nr 1, jak i nr 5, chodzi o sytuację, gdy kwota środków pieniężnych z tytułu zaciągniętych kredytów, pożyczek lub za wyemitowanie papierów dłużnych jest niższa od kwoty nominalnej zobowiązania do ich spłaty. Jednostka otrzymuje środki z ww. tytułów po potrąceniu o naliczone z góry prowizje, odsetki lub skonta. Kwotę tej różnicy ujmuje się najczęściej na koncie 65 „Pozostałe rozliczenia międzyokresowe” i odpisuje sukcesywnie w koszty finansowe.

Należy zaznaczyć, iż kwoty dokonywanych rozliczeń międzyokresowych jednostki prezentują w informacji dodatkowej, jeśli są one istotne. To znaczy, gdy są znaczące dla oceny sytuacji finansowej, majątkowej i wyniku finansowego jednostki.

W ust. 1 pkt 14 dodatkowych informacji i objaśnień sporządzanych według załącznika nr 1 do ustawy o rachunkowości wymaga się zaprezentowania:

- 1) czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów (np. opłaconych z góry czynszów czy kosztów remontów środków trwałych) i rozliczeń międzyokresowych przychodów (np. przychodów z tytułu niezapadłych odsetek od lokat terminowych) – wykazywanych w aktywach bilansu w pozycji A.V.2. „Inne długoterminowe rozliczenia międzyokresowe” i B.IV. „Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe”,
- 2) biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów (np. kosztów wykonania jeszcze niezakończonych długoterminowych umów o usługi, w tym budowlane, jeżeli zarachowane koszty wytworzenia uznanych za przychód usług są wyższe od kosztów wytworzenia rzeczywiście poniesionych) i rozliczeń międzyokresowych przychodów – wykazywanych w pasywach bilansu w pozycji B.IV. „Rozliczenia międzyokresowe”.

Co istotne, w tej pozycji nie wykazuje się informacji o biernych rozliczeniach międzyokresowych kosztów o charakterze rezerw, które prezentuje się w ust. 1 pkt 11 informacji dodatkowej.

W niniejszym artykule zajmiemy się wyłącznie prezentacją rozliczeń międzyokresowych przychodów ujmowanych w pasywach bilansu.

2.2. Wypełnienie noty dotyczącej rozliczeń międzyokresowych przychodów

Kwoty rozliczeń międzyokresowych przychodów wykazane w informacji uzupełniającej do bilansu sporządzanego według załącznika nr 1 do ustawy o rachunkowości nie zawsze będą odpowiadać kwocie zaprezentowanej w pozycji B.IV. „Rozliczenia międzyokresowe” pasywów tego bilansu. Bilans wymaga przedstawienia rozliczeń międzyokresowych w podziale na długoterminowe oraz krótkoterminowe. Z kolei w informacjach uzupełniających do bilansu, stosownie do ust. 1 pkt 14, wykazuje się jedynie istotne pozycje rozliczeń międzyokresowych. Oznacza to, że nieistotne, drobne kwoty rozliczeń w informacji dodatkowej można pominąć. Ponadto w informacji tej nie jest wymagany podział na długoterminowe i krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe. Obowiązujący natomiast w bilansie podział innych rozliczeń międzyokresowych ze względu na czas ich rozliczenia stosuje się w ten sposób, iż do krótkoterminowych zalicza się tę część rozliczeń międzyokresowych przychodów, która podlegać będzie zaliczeniu do przychodów w roku następującym po dniu bilansowym, z kolei jako długoterminowe wykazuje się rozliczenia międzyokresowe przychodów podlegające odpisaniu w następnych latach. Podział na długoterminowe i krótkoterminowe rozliczenia nie dotyczy ujemnej wartości firmy, którą wykazuje się w bilansie w osobnej pozycji, tj. B.IV.1.

Przykład

I. Założenia:

1. Jednostka „X” prowadząca działalność usługową, której rok obrotowy jest zgodny z rokiem kalendarzowym, otrzymała w 2017 r. dotację na zakup środka trwałego w wysokości: 54.000 zł, tj. 50% jego ceny zakupu. Stan dotacji do rozliczenia na 1 stycznia 2018 r. wynosił: 45.000 zł. Kwota odpisów dotacji dokonana w 2018 r. wyniosła: $900 \text{ zł} \times 12 \text{ m-cy} = 10.800 \text{ zł}$.
2. W październiku 2018 r. jednostka otrzymała w darowiźnie środek trwały o wartości określonej w umowie na kwotę: 15.000 zł. Miesięczny odpis amortyzacyjny wynosi: 175 zł. Jednostka dokonała odpisu darowizny z konta 84 na pozostałe przychody operacyjne za listopad i grudzień 2018 r., tj.: $175 \text{ zł} \times 2 = 350 \text{ zł}$.
3. W grudniu 2018 r. jednostka wynajęła magazyn i otrzymała zapłatę za czynsz z góry za cały 2019 r. w wysokości: 44.280 zł. Na otrzymaną kwotę wystawiła faktu-

rę sprzedaży, z której wynikało, że wartość netto wynosi: 36.000 zł, a VAT: 8.280 zł. Kwota: 36.000 zł została zarachowana na rozliczenia międzyokresowe przychodów.

4. Zmiany na kontach analitycznych do konta 84 „Rozliczenia międzyokresowe przychodów” przedstawia fragment zestawienia obrotów i sald sporządzony na 31 grudnia 2018 r.:

Symbol konta	Nazwa konta	Bilans otwarcia (BO) (zł)		Obroty w okresie od 1.12.2018 r. do 31.12.2018 r. (zł)		Obroty narastająco od początku roku obrotowego (bez BO) (zł)		Saldo (zł)	
		Wn	Ma	Wn	Ma	Wn	Ma	Wn	Ma
84-2/1	Dotacja na zakup środka trwałego	0	45.000	900	0	10.800	0	0	34.200
84-2/2	Darowizna środka trwałego	0	0	175	0	350	15.000	0	14.650
84-2/3	Opłacony z góry czynsz najmu	0	0	0	36.000	0	36.000	0	36.000

5. Podział rozliczeń międzyokresowych przychodów (rmp) na długoterminowe i krótkoterminowe dla celów prezentacji w bilansie:

a) dotacja na zakup środka trwałego podlegająca rozliczeniu:

- w 2019 r. (rmp krótkoterminowe): $900 \text{ zł} \times 12 \text{ m-cy} = 10.800 \text{ zł}$,
- w 2020 r. i dalszych latach (rmp długoterminowe): $34.200 \text{ zł} - 10.800 \text{ zł} = 23.400 \text{ zł}$,

b) darowizna środka trwałego podlegająca rozliczeniu:

- w 2019 r. (rmp krótkoterminowe): $175 \text{ zł} \times 12 \text{ m-cy} = 2.100 \text{ zł}$,
- w 2020 r. i dalszych latach (rmp długoterminowe): $14.650 \text{ zł} - 2.100 \text{ zł} = 12.550 \text{ zł}$,

c) opłacony z góry czynsz najmu dotyczący 2019 r. (rmp krótkoterminowe): 36.000 zł,

d) stan dotacji na 1 stycznia 2018 r.: 45.000 zł, w tym część krótkoterminowa: 10.800 zł, a długoterminowa: 34.200 zł.

II. Prezentacja w bilansie sporządzonym na 31 grudnia 2018 r.:

W bilansie sporządzonym według załącznika nr 1 do ustawy o rachunkowości na dzień 31 grudnia 2018 r. jednostka wykaże stan rozliczeń międzyokresowych przychodów w pozycji B.IV.2. „Inne rozliczenia międzyokresowe”, w kwocie łącznej: 84.850 zł, z podziałem na:

- długoterminowe: 35.950 zł,
- krótkoterminowe: 48.900 zł.

III. Informacja dodatkowa do sprawozdania finansowego – wykaz istotnych pozycji rozliczeń międzyokresowych:

Nota nr 22 Rozliczenia międzyokresowe przychodów

Wyszczególnienie	Stan na początek roku obrotowego (zł)	Zwiększenia (zł)	Zmniejszenia (zł)	Stan na koniec roku obrotowego (zł) (2 + 3 – 4)
1	2	3	4	5
Darowizna środków trwałych, środków trwałych w budowie oraz wartości niematerialnych i prawnych	0	15.000	350	14.650

Dotacje na sfinansowanie środków trwałych, środków trwałych w budowie oraz prac rozwojowych	45.000	0	10.800	34.200
Otrzymane lub należne środki z tytułu świadczeń, których wykonanie nastąpi w przyszłości	0	36.000	0	36.000
Razem	45.000	51.000	11.150	84.850

3. Rezerwy na koszty i zobowiązania

3.1. Zasady tworzenia rezerw na koszty i zobowiązania

Rezerwy, o których mowa w art. 35d ustawy o rachunkowości (tzw. klasyczne rezerwy, czyli rezerwy na zobowiązania), tworzy się między innymi na pewne lub o dużym stopniu prawdopodobieństwa przyszłe zobowiązania, których kwotę można w sposób wiarygodny oszacować. Rezerwy klasyczne nie dotyczą bezpośrednio działalności operacyjnej jednostki. Tworzy się je w szczególności na straty z transakcji gospodarczych w toku, w tym z tytułu udzielonych gwarancji, poręczeń, operacji kredytowych, skutków toczącego się postępowania sądowego a także na przyszłe zobowiązania spowodowane restrukturyzacją. Do ich ewidencji służy konto 83-1 „Pozostałe rezerwy”. Odnosi się je w ciężar pozostałych kosztów operacyjnych, tj. na konto 76-1 lub kosztów finansowych, czyli na konto 75-1.

Z kolei rezerwy na koszty działalności to bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów, o których mowa w art. 39 ust. 2 pkt 2 ustawy o rachunkowości. Tworzy się je na pokrycie przewidywanych kosztów, które nie zostały jeszcze poniesione, ale są związane z już osiągniętymi przychodami lub okresem rozliczeniowym. Są to kwoty ujęte w kosztach danego okresu, dla których zobowiązania powstaną w przyszłych okresach sprawozdawczych. Tego typu rezerwy tworzy się najczęściej z tytułu kosztów napraw gwarancyjnych, reklamacji, rękojmi za sprzedane produkty długotrwałego użytku oraz z tytułu przyszłych świadczeń na rzecz pracowników, w tym świadczeń emerytalnych, niewykorzystanych urlopów, premii, nagród jubileuszowych i innych. Do ich ewidencji służy konto 64-1 „Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów”. Odnosi się je w ciężar kosztów działalności operacyjnej na konto zespołu 4 lub 5, gdyż są związane z podstawową działalnością jednostki.

3.2. Prezentacje rezerw w bilansie

Zgodnie z zakresem informacji, które powinien zawierać bilans sporządzany według załącznika nr 1 do ustawy o rachunkowości, jednostki inne niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji wykazują rezerwy na zobowiązania i bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów w pasywach w pozycji B.I. „Rezerwy na zobowiązania” z wyodrębnieniem:

- B.I.2. „Rezerwa na świadczenia emerytalne i podobne” – w postaci biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów (tworzone na podstawie art. 39 ust. 2 pkt 2 ww. ustawy), z podziałem na długoterminowe i krótkoterminowe,
- B.I.3. „Pozostałe rezerwy” – tj. rezerwy tworzone na podstawie art. 35d ww. ustawy, a także rezerwy w postaci biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów tworzone na podstawie art. 39 ust. 2 pkt 2 ww. ustawy (inne niż świadczenia emerytalne i podobne), z podziałem na długoterminowe i krótkoterminowe.

Wartości stanu rezerw wykazywanych w ust. 1 pkt 11 dodatkowych informacji i objaśnień powinny odpowiadać pozycji pasywów bilansu „Rezerwy na zobowiązania”. Przy czym pozycja pasywów bilansu B.I. „Rezerwy na zobowiązania”, w osobnym wierszu B.I.1 wyróżnia rezerwę z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Zazwyczaj w praktyce oddziela się rezerwę na odroczony podatek dochodowy od pozostałych rezerw. Utworzoną rezerwę na odroczony podatek dochodowy prezentuje się razem z aktywami z tego samego tytułu, jeśli jednostka jest zobowiązana do ich tworzenia.

W odniesieniu do rezerw podział na długoterminowe oraz krótkoterminowe oznacza, iż do długoterminowych kwalifikuje się te z nich, które staną się zobowiązaniem później niż 12 miesięcy od dnia bilansowego. Z kolei za krótkoterminowe przyjmuje się te z nich (tj. ich całość lub część), których wykorzystanie, czyli zamiana na zobowiązanie, nastąpi w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego. Podobny podział, na długoterminowe i krótkoterminowe, wskazane jest przyjąć w informacji uzupełniającej do bilansu, dotyczącej przedstawienia danych o stanie rezerw według celu ich utworzenia na początek roku obrotowego, zwiększeniach, wykorzystaniu, rozwiązaniu i stanie końcowym.

3.3. Dane o stanie rezerw w informacji dodatkowej do bilansu

Dodatkowe informacje i objaśnienia zawarte w załączniku nr 1 do ustawy o rachunkowości obejmują w ust. 1 (od pkt 1 do pkt 18) informacje uzupełniające do bilansu. Stosownie do ust. 1 pkt 11 dodatkowych informacji i objaśnień, w informacji uzupełniającej do bilansu należy zaprezentować dane o stanie rezerw według celu ich utworzenia na początek roku obrotowego, zwiększeniach, wykorzystaniu, rozwiązaniu i stanie końcowym.

Wskazówki, jakie informacje można przedstawić w ust. 1 pkt 11 dodatkowych informacji i objaśnień zawiera również Krajowy Standard Rachunkowości nr 6 „Rezerwy, biernie rozliczenia międzyokresowe kosztów, zobowiązania warunkowe”. Stosownie do punktu 5.1 tego standardu, na informacje jakie jednostka ujawnia o rezerwach oraz biernych rozliczeniach międzyokresowych kosztów wykazywanych w bilansie w poz. B.I składają się informacje dotyczące:

- celu ich utworzenia,
- stanu na początek okresu,
- dodatkowych rezerw utworzonych w ciągu okresu, łącznie ze zwiększeniami dotychczasowych rezerw,
- kwot wykorzystanych w ciągu okresu (rozliczonych z zobowiązaniami),
- kwot niewykorzystanych, rozwiązanych w ciągu okresu,
- stanu na koniec okresu.

Dane o stanie rezerw, które należy wykazać w informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego sporządzanego według załącznika nr 1 do ustawy o rachunkowości, można wykazać w tabeli według wzoru zaprezentowanego na str. 27 niniejszej publikacji.

KSR nr 6 zaleca również w punkcie 5.2, aby do każdej grupy rezerw oraz biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów lub ich istotnych składowych jednostka ujawniała:

- krótki opis charakteru obowiązku (zobowiązania) oraz oczekiwanych terminów wynikających z nich wpływów korzyści ekonomicznych,
- informacje o wszelkich istotnych niepewnościach co do kwoty i terminu wystąpienia tych wpływów,
- główne założenia, jeżeli jest to zasadne, dotyczące przyszłych zdarzeń, które zostały uwzględnione przy szacowaniu rezerwy,
- kwotę wszelkiego zakładanego zwrotu składnika aktywów, w tym ujętą w bilansie.

Przykład

I. Założenia:

1. Jednostka produkcyjna, prowadzi ewidencję kosztów na kontach zespołu 4 i 5 oraz tworzy rezerwy na nagrody jubileuszowe (wyplacane co 5 lat) i na naprawy gwarancyjne (udziela gwarancji na 24 miesiące na swoje produkty).
2. Na dzień bilansowy 31 grudnia 2017 r. jednostka utworzyła rezerwę na nagrody jubileuszowe w wysokości: 29.550 zł, zapisem: **Wn konto 55, Ma konto 64-1**. W trakcie 2018 r. jednostka wypłaciła należne nagrody jubileuszowe w wysokości: 28.900 zł. Na dzień 31 grudnia 2018 r. jednostka dokonała następujących operacji:
 - a) rozwiązała rezerwę do wysokości poniesionych kosztów: 28.900 zł,
 - b) rozwiązała niewykorzystaną rezerwę: $29.550 \text{ zł} - 28.900 \text{ zł} = 650 \text{ zł}$,
 - c) utworzyła nową rezerwę na nagrody jubileuszowe: 9.700 zł.
3. Na dzień bilansowy 31 grudnia 2017 r. stan rezerw krótkoterminowych na naprawy gwarancyjne wynosił: 20.000 zł, które ujęto zapisem: **Wn konto 52-7, Ma konto 64-1**. W grudniu 2018 r. jednostka dokonała następujących operacji:
 - a) rozwiązała rezerwę do wysokości poniesionych kosztów napraw: 9.230 zł,
 - b) rozwiązała rezerwę z upływem okresu gwarancji: 5.800 zł,
 - c) utworzyła rezerwę na naprawy gwarancyjne: 10.000 zł (krótkoterminowa).
4. W grudniu 2018 r. jednostka utworzyła rezerwę na skutki toczącego się w 2018 r. postępowania sądowego wobec spółki w oszacowanej wysokości: 12.000 zł. Jednostka zakwalifikowała tę rezerwę do długoterminowych, gdyż przewiduje, że rozstrzygnięcie sprawy nie nastąpi w 2019 r.

II. Dekretacja:

Opis operacji	Kwota	Konto	
		Wn	Ma
1. PK – rozliczenie rezerwy na nagrody jubileuszowe utworzonej w 2017 r.:			
a) wykorzystanie rezerwy do wysokości poniesionych kosztów nagród jubileuszowych	28.900 zł	64-1	55
b) rozwiązanie niewykorzystanej rezerwy	650 zł	64-1	55
c) utworzenie nowej rezerwy na nagrody jubileuszowe	9.700 zł	55	64-1
2. PK – rozliczenie rezerwy na naprawy gwarancyjne:			
a) wykorzystanie rezerwy do wysokości poniesionych kosztów napraw gwarancyjnych	9.230 zł	64-1	52-7
b) rozwiązanie rezerwy z upływem okresu gwarancji	10.770 zł	64-1	52-7
c) utworzenie nowej rezerwy na naprawy gwarancyjne według stanu na 31 grudnia 2018 r.	10.000 zł	52-7	64-1
3. PK – utworzenie rezerwy na skutki toczącego się postępowania sądowego wobec spółki	12.000 zł	76-1	83-1

III. Księgowania:

Konto 64-1 „Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów” (w analityce: Rezerwy na naprawy gwarancyjne)				Konto 64-1 „Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów” (w analityce: Rezerwy na nagrody jubileuszowe)				Konto 83-1 „Rezerwy (w analityce: Pozostałe rezerwy)”			
(2a)	9.230	20.000	(S.p.)	(1a)	28.900	29.550	(S.p.)			12.000	(3)
(2b)	10.770	10.000	(2c)	(1b)	650	9.700	(1c)				
		10.000	(S.k.)			9.700	(S.k.)			12.000	(S.k.)

Konto 52-7 „Koszty sprzedaży”				Konto 55 „Koszty zarządu”				Konto 76-1 „Pozostałe koszty operacyjne”			
(2c)	10.000	9.230	(2a)	(1c)	9.700	28.900	(1a)	(3)	12.000		
		10.770	(2b)			650	(1b)				

IV. Fragment zestawienia obrotów i sald na 31 grudnia 2018 r.:

Symbol konta	Nazwa konta	Bilans otwarcia (BO) (zł)		Obroty w okresie (zł)		Obroty narastająco (zł)		Saldo (zł)	
		Wn	Ma	Wn	Ma	Wn	Ma	Wn	Ma
64-1	Rezerwa na nagrody jubileuszowe	0	29.550	29.550	9.700	29.550	39.250	0	9.700
64-1	Rezerwa na naprawy gwarancyjne	0	20.000	20.000	10.000	20.000	30.000	0	10.000
83-1	Pozostałe rezerwy	0	0	0	12.000	0	12.000	0	12.000

V. Fragment bilansu sporządzonego na 31 grudnia 2018 r.:

Pozycja	Wyszczególnienie	Stan na 31.12.2017 r. (w złotych)	Stan na 31.12.2018 r. (w złotych)
Pasywa			
B.	Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania		
I.	Rezerwy na zobowiązania	49.550	31.700
1.	Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	0	0
2.	Rezerwa na świadczenia emerytalne i podobne	29.550	9.700
	– długoterminowa	0	0
	– krótkoterminowa	29.550	9.700
3.	Pozostałe rezerwy	20.000	22.000
	– długoterminowe	0	12.000
	– krótkoterminowe	20.000	10.000

VI. Informacja dodatkowa do sprawozdania finansowego – dane o stanie rezerw, zwiększeniach, wykorzystaniu, rozwiązaniu i stanie końcowym:

Nota nr 17 Rezerwy na koszty i zobowiązania

Wyszczególnienie	Stan na początek roku obrotowego (zł)	Zwiększenia (zł)	Zmniejszenia (zł)			Stan na koniec roku obrotowego (zł) (2 + 3 – 6)
			wykorzystanie (rozliczone z zobowiązaniami)	rozwiązanie (uznanie rezerwy za zbędną)	razem (4 + 5)	
1	2	3	4	5	6	7
1. Rezerwy długoterminowe	0,00	12.000,00	0,00	0,00	0,00	12.000,00
– na pozostałe koszty	0,00	12.000,00	0,00	0,00	0,00	12.000,00

2. Rezerwy krótkoterminowe	49.550,00	19.700,00	38.130,00	11.420,00	49.550,00	19.700,00
– na świadczenia emerytalne i podobne	29.550,00	9.700,00	28.900,00	650,00	29.550,00	9.700,00
– na pozostałe koszty	20.000,00	10.000,00	9.230,00	10.770,00	20.000,00	10.000,00
Razem	49.500,00	31.700,00	38.130,00	11.420,00	49.550,00	31.700,00

III. WYBRANE OPERACJE GOSPODARCZE W POZOSTAŁYCH ELEMENTACH SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

1. Zysk w zestawieniu zmian w kapitale własnym

Jak w zestawieniu zmian w kapitale (funduszu) własnym wykazać przeznaczenie wypracowanego w poprzednim roku zysku na pokrycie straty z lat ubiegłych i na utworzenie kapitału zapasowego?

1.1. Zasady prezentacji wyników finansowych lat ubiegłych

Jeżeli jednostka ma obowiązek sporządzania zestawienia zmian w kapitale (funduszu) własnym, to dane o wynikach finansowych (zyskach i stratach) lat ubiegłych prezentuje w pozycji 5, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6 i 5.7 tego sprawozdania.

Pozycja 5. „Zysk (strata) z lat ubiegłych na początek okresu” stanowi sumę pozycji 5.7 i 6 za poprzedni rok obrotowy i jest równa wynikającej z bilansu za rok ubiegły sumie pozycji „Zysk (strata) z lat ubiegłych” oraz pozycji „Zysk (strata) netto”. W pozycji tej należy zatem zaprezentować:

- 1) zysk lub stratę, które wynikają z zatwierdzonych w poprzednich okresach sprawozdań finansowych, mogą to być:
 - a) zyski, co do których właściciele nie podjęli decyzji o ich rozdysponowaniu,
 - b) zyski, które zgodnie z podjętymi uchwałami są przeznaczone na podwyższenie kapitału zakładowego, ale na 1 stycznia podwyższenie to nie zostało zarejestrowane,
 - c) strata, która będzie pokryta przyszłymi zyskami lub poprzez obniżenie kapitału zakładowego, ale na 1 stycznia obniżenie nie zostało jeszcze zarejestrowane,
- 2) zysk lub stratę za poprzedni rok obrotowy, co do których na 1 stycznia wspólnicy nie mogli podjąć decyzji o ich podziale, bowiem w myśl art. 53 ust. 3 ustawy o rachunkowości podział lub pokrycie wyniku finansowego netto może nastąpić dopiero po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego przez organ zatwierdzający (termin na zatwierdzenie to nie później niż 6 miesięcy od dnia bilansowego); w przypadku gdy sprawozdanie finansowe, zgodnie z art. 64 ww. ustawy podlega badaniu, to podział lub pokrycie wyniku finansowego netto musi poprzedzić wyrażenie przez biegłego rewidenta opinii o tym sprawozdaniu bez zastrzeżeń lub z zastrzeżeniami.

Przy czym odrębnie w podporządkowanych wierszach podaje się zysk z lat ubiegłych na początek okresu (poz. 5.1) i stratę z lat ubiegłych na początek okresu (poz. 5.4).

Zarówno zyski, jak i straty z lat ubiegłych, na początek okresu należy skorygować o skutki zmian przyjętych zasad (polityki) rachunkowości oraz skutki błędów (w znaczeniu określonym w art. 54 ust. 3 ustawy o rachunkowości). Prezentowanie w odrębnej pozycji zestawienia zmian zasad (polityki) rachunkowości oraz istotnych błędów wykrytych i wprowadzo-

nych do ksiąg rachunkowych tego roku, za który sporządzane jest sprawozdanie finansowe, pozwala na ustalenie wysokości zysku lub straty, jaka powinna być wykazywana, gdyby nie zmieniono zasad (polityki) rachunkowości i/lub nie popełniono istotnych błędów.

W pozycji 5.2. „Zysk z lat ubiegłych na początek okresu, po korektach” podaje się z kolei zysk z lat ubiegłych po uwzględnieniu korekt wynikających ze zmian zasad (polityki) rachunkowości, jak i popełnionych błędów. Przy czym w odrębnych wierszach podaje się kwoty powodujące zmianę (tj. zwiększenie oraz zmniejszenie) wysokości zysku z lat ubiegłych.

Natomiast w pozycji 5.3. „Zysk z lat ubiegłych na koniec okresu” prezentuje się kwotę zysku ustaloną na dzień bilansowy, równą wielkości zysku wykazanej w pasywach bilansu.

W pozycji 5.5. „Strata z lat ubiegłych na początek okresu, po korektach” wykazuje się stratę z lat ubiegłych po uwzględnieniu korekt wynikających ze zmian zasad (polityki) rachunkowości oraz popełnionych błędów. Przy czym w odrębnych wierszach podaje się kwoty powodujące zmianę (tj. zwiększenie oraz zmniejszenie) wysokości straty z lat ubiegłych.

Wielkość straty ustaloną na dzień bilansowy, która powinna być równa kwocie straty wykazanej w pasywach bilansu podaje się zaś w pozycji 5.6. „Strata z lat ubiegłych na koniec okresu”.

Prezentowana w pozycji 5.7. „Zysk (strata) z lat ubiegłych na koniec okresu” kwota stanowić będzie natomiast wielkość zysku wynikającą z wiersza 5.3 pomniejszoną o wielkość straty wynikającą z wiersza 5.6.

1.2. Przeznaczenie zysku na pokrycie straty z lat ubiegłych i na utworzenie kapitału zapasowego

Do czasu zatwierdzenia rocznego sprawozdania finansowego wynik finansowy figuruje w księgach rachunkowych na koncie 86 „Wynik finansowy”. Dopiero po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego saldo tego konta przenoszone jest na konto 82 „Rozliczenie wyniku finansowego”. Oznacza to, że wynik finansowy danego roku trafia na konto rozliczenia wyniku finansowego dopiero w księgach rachunkowych następnego roku obrotowego. Odbywa się to zapisem:

- 1) jeśli osiągnięto zysk: **Wn konto 86, Ma konto 82,**
- 2) jeśli poniesiono stratę: **Wn konto 82, Ma konto 86.**

Następnie na podstawie np. uchwały wspólników o podziale zysku lub pokryciu straty dokonuje się rozliczenia wyniku finansowego ujętego na koncie 82.

Przekazanie zysku netto na zasilenie kapitału zapasowego ujmuje się zapisem: **Wn konto 82, Ma konto 81-1 „Kapitał (fundusz) zapasowy”.**

Natomiast przeznaczenie zysku netto na pokrycie straty z lat ubiegłych ewidencjonuje się na kontach analitycznych prowadzonych do konta 82 (dla każdego roku odrębnie).

W związku z przeznaczeniem wypracowanego w poprzednim roku zysku na pokrycie straty z lat ubiegłych i na utworzenie kapitału zapasowego w zestawieniu zmian w kapitale (funduszu) własnym w pozycji zmniejszeń zysku z lat ubiegłych zostanie wykazane zmniejszenie z tytułu zwiększenia kapitału zapasowego oraz z tytułu pokrycia straty. Jednocześnie w pozycji zmniejszeń straty z lat ubiegłych wykazane zostanie jej zmniejszenie w związku z pokryciem tej straty zyskiem. Należy przy tym pamiętać, iż kwota przeznaczona na zwiększenie kapitału zapasowego powinna się też pojawić jako zwiększenie tego kapitału. Wskazane jest ją wpisać jako zwiększenie kapitału zapasowego z tytułu podziału zysku.

Prezentację przeznaczenia wypracowanego w poprzednim roku zysku na pokrycie straty z lat ubiegłych i na utworzenie kapitału zapasowego w zestawieniu zmian w kapitale (funduszu) własnym przedstawiono na przykładzie liczbowym.

Przykład

I. Założenia:

1. Za 2016 r. spółka z o.o. poniosła stratę netto w wysokości: 2.544,10 zł. Za 2017 r. wypracowała natomiast zysk w wysokości: 24.304,60 zł, który w 2018 r. został przez zgromadzenie wspólników przeznaczony na pokrycie straty z 2016 r. (2.544,10 zł) oraz na utworzenie kapitału zapasowego (21.760,50 zł).
2. Za 2018 r. spółka osiągnęła zysk netto w kwocie: 27.332,88 zł, który według propozycji zarządu będzie przeznaczony na wypłatę dywidendy.
3. Kapitał zakładowy spółki wynosi: 5.000 zł.

II. Dekretacja:

Opis operacji	Kwota	Konto	
		Wn	Ma
1. PK – przeksięgowanie zysku netto za 2017 r. – pod datą zatwierdzenia sprawozdania finansowego	24.304,60 zł	86	82
2. PK – przeznaczenie zysku za 2017 r. na:			
a) zasilenie kapitału zapasowego	21.760,50 zł	82	81-1
b) pokrycie straty za 2016 r.	2.544,10 zł	82	82

III. Księgowania:

Konto 86 „Wynik finansowy” (w analityce: Wynik finansowy za 2017 r.)		Konto 82 „Rozliczenie wyniku finansowego” (w analityce: Rozliczenie wyniku finansowego za 2017 r.)		Konto 81-1 „Kapitał (fundusz) zapasowy”	
(1)	24.304,60	24.304,60 (S.p.)			
			(2a)	21.760,50	24.304,60 (1)
			(2b)	2.544,10	
Konto 82 „Rozliczenie wyniku finansowego” (w analityce: Rozliczenie wyniku finansowego za 2016 r.)					
(S.p.)	2.544,10	2.544,10 (2b)			

IV. Kapitał własny wykazywany w bilansach sporządzanych na dzień 31 grudnia w latach 2016–2018:

Pasywa	31.12.2016 r. (w złotych)	31.12.2017 r. (w złotych)	31.12.2018 r. (w złotych)
Kapitał (fundusz) własny	2.455,90	26.760,50	54.093,38
Kapitał (fundusz) podstawowy	5.000,00	5.000,00	5.000,00
Kapitał (fundusz) zapasowy			21.760,50
Zysk (strata) z lat ubiegłych		– 2.544,10	
Zysk (strata) netto	– 2.544,10	24.304,60	27.332,88

V. Fragment zestawienia zmian w kapitale (funduszu) własnym:

Pozycja	Wyszczególnienie	Dane za 2017 r. (w złotych)	Dane za 2018 r. (w złotych)
I.	Kapitał (fundusz) własny na początek okresu (BO)	2.455,90	26.760,50
	– zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości		
	– korekty błędów		
I.a.	Kapitał (fundusz) własny na początek okresu (BO), po korektach	2.455,90	26.760,50
1.	Kapitał (fundusz) podstawowy na początek okresu	5.000,00	5.000,00
1.2.	Kapitał (fundusz) podstawowy na koniec okresu	5.000,00	5.000,00
2.	Kapitał (fundusz) zapasowy na początek okresu	0	0
2.1.	Zmiany kapitału (funduszu) zapasowego	0	21.760,50
	a) zwiększenie (z tytułu)		21.760,50
	– emisji akcji powyżej wartości nominalnej		
	– podział zysku (ustawowo)		21.760,50
	b) zmniejszenie (z tytułu)	0	0
	– pokrycia straty		
2.2.	Stan kapitału (funduszu) zapasowego na koniec okresu	0	21.760,50
5.	Zysk (strata) z lat ubiegłych na początek okresu	– 2.544,10	21.760,50
5.1.	Zysk z lat ubiegłych na początek okresu		24.304,60
	– zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości		
	– korekty błędów		
5.2.	Zysk z lat ubiegłych na początek okresu, po korektach		24.304,60
	a) zwiększenie (z tytułu)		
	– podział zysku z lat ubiegłych		
	b) zmniejszenie (z tytułu)		24.304,60
	– zwiększenie kapitału zapasowego		21.760,50
	– pokrycie straty z 2016 r.		2.544,10
5.3.	Zysk z lat ubiegłych na koniec okresu		0
5.4.	Strata z lat ubiegłych na początek okresu	2.544,10	2.544,10
	– zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości		
	– korekty błędów		
5.5.	Strata z lat ubiegłych na początek okresu, po korektach	2.544,10	2.544,10
	a) zwiększenie (z tytułu)		
	– przeniesienia straty z lat ubiegłych do pokrycia		
	b) zmniejszenie (z tytułu)		2.544,10
	– pokrycie zyskiem z 2017 r.		2.544,10
5.6.	Strata z lat ubiegłych na koniec okresu	2.544,10	0

5.7.	Zysk (strata) z lat ubiegłych na koniec okresu	– 2.544,10	0
6.	Wynik netto	24.304,60	27.332,88
	a) zysk netto	24.304,60	27.332,88
	b) strata netto		
	c) odpisy z zysku		
II.	Kapitał (fundusz) własny na koniec okresu (BZ)	26.760,50	54.093,38
III.	Kapitał (fundusz) własny, po uwzględnieniu proponowanego podziału zysku (pokrycia straty)		26.760,50

2. Prezentacja odsetek od kredytów w rachunkach przepływów pieniężnych

Czy w rachunku przepływów pieniężnych w części A i C wykazujemy zrealizowane odsetki od wszystkich kredytów, tzn. również od kredytów obrotowych na działalność bieżącą i od kredytu w rachunku bieżącym, czy tylko odsetki od kredytów inwestycyjnych?

W części C rachunku przepływów pieniężnych (w przepływach z działalności finansowej) wykazuje się zapłacone odsetki od wszystkich zaciągniętych przez jednostkę kredytów – zarówno tych wykorzystanych na potrzeby działalności operacyjnej, jak i inwestycyjnej. Przy czym, w przypadku sporządzania tego sprawozdania metodą pośrednią, z wyniku finansowego – w części A – wyłącza się odsetki. Wyłączeniu podlegają zarówno odsetki zapłacone (zrealizowane), jak i niezapłacone (naliczone), ale tylko te, które wpłynęły na wynik finansowy. Nie dotyczy to więc odsetek od kredytu zaciągniętego na zakup lub budowę środka trwałego, które do momentu oddania tego środka trwałego do używania zwiększają jego wartość początkową.

Stosownie do postanowień Krajowego Standardu Rachunkowości nr 1 „Rachunek przepływów pieniężnych” (KSR nr 1), zaciągnięte przez jednostkę kredyty, bez względu na ich przeznaczenie, wykazuje się w działalności finansowej, jako pozyskanie obcego źródła finansowania (wpływ), a ich spłatę – jako utratę obcego źródła finansowania (wydatek). Wydatkami zaliczanymi do działalności finansowej są również zapłacone odsetki związane bezpośrednio z pozyskaniem kapitału obcego.

Wpływy z tytułu zaciągniętych kredytów – zarówno długoterminowych, jak i krótkoterminowych – bez względu na to czy zostały one wykorzystane na potrzeby działalności operacyjnej czy inwestycyjnej prezentuje się w rachunku przepływów pieniężnych – sporządzonym metodą bezpośrednią oraz pośrednią – w pozycji C.I.2. „Kredyty i pożyczki”. Natomiast poniesione przez jednostkę wydatki na spłatę kredytów (bez odsetek) – zarówno długoterminowych, jak i krótkoterminowych – wykazuje się w części dotyczącej wydatków w pozycji C.II.4. „Spłaty kredytów i pożyczek”. Kwotę zapłaconych odsetek podaje się natomiast w pozycji C.II.8. „Odsetki” (nie wykazuje się tu odsetek niezapłaconych, które nie powodują wydatku pieniężnego).

Należy przy tym pamiętać, iż w przypadku sporządzania rachunku przepływów pieniężnych metodą pośrednią, tj. gdy punktem wyjścia jest wynik finansowy netto, należy wartość odsetek od zaciągniętych kredytów, które miały wpływ na poziom wyniku finansowego, wyeliminować drogą korekty. Eliminacji tej podlegać zatem będą zarówno odsetki zapłacone, jak i naliczone, ale niezapłacone, księgowane w ciężar konta kosztów finansowych. Nie wyłącza się z wyniku finansowego odsetek od kredytów zaciągniętych na zakup lub budowę środka trwałego, które do momentu oddania tego środka trwałego do używania zwiększają jego wartość początkową, nie znajdując tym samym odzwierciedlenia w wyniku finansowym.

Podlegające eliminacji odsetki zapłacone są przy tym wyłączone z wyniku finansowego ze znakiem plus w pozycji A.II.3. „Odsetki i udziały w zyskach (dywidendy)”, a następnie wykazywane w odpowiednich pozycjach działalności finansowej jako wydatek (w pozycji C.II.8). Natomiast odsetki naliczone, ale niezapłacone, powinny zostać ujęte jako korekta wyniku finansowego netto na plus w pozycji A.II.3 – przy czym ze względu na ich niepieńiężny charakter nie są one uwzględniane w przepływach z działalności finansowej.

Przykład

I. Założenia:

1. Na początku 2018 r. jednostka zaciągnęła kredyt obrotowy w kwocie: 60.000 zł na finansowanie działalności bieżącej oraz kredyt inwestycyjny w kwocie: 250.000 zł na budowę środka trwałego.
2. W 2018 r. jednostka spłaciła połowę kredytu zaciągniętego na finansowanie działalności bieżącej, czyli kwotę: 30.000 zł wraz z odsetkami w wysokości: 2.500 zł, oraz część kredytu inwestycyjnego w kwocie: 52.000 zł wraz z odsetkami w wysokości: 6.700 zł. Do dnia bilansowego nie oddano środka trwałego do używania, w związku z czym cała kwota tych odsetek odniesiona została na zwiększenie wartości początkowej budowanego środka trwałego.
3. Rachunek przepływów pieniężnych jednostka sporządza metodą pośrednią. Stan środków pieniężnych na początek roku obrotowego wynosił: 70.000 zł.
4. Na potrzeby przykładu zakłada się, że w jednostce nie wystąpiły inne operacje gospodarcze, a wynik finansowy netto za ten rok wyniósł: – 2.500 zł (strata).

II. Dekretacja:

Opis operacji	Kwota	Konto	
		Wn	Ma
1. WB – wpływ kredytu obrotowego zaciągniętego na finansowanie działalności bieżącej	60.000 zł	13-0	13-4
2. WB – wpływ kredytu inwestycyjnego na budowę środka trwałego	250.000 zł	13-0	13-4
3. WB – spłata kredytu obrotowego wraz z odsetkami (w kwocie łącznej):			
a) spłata kapitału	30.000 zł	13-4	13-0
b) spłata odsetek	2.500 zł	75-1	13-0
4. WB – spłata kredytu inwestycyjnego wraz z odsetkami (w kwocie łącznej):			
a) spłata kapitału	52.000 zł	13-4	13-0
b) spłata odsetek	6.700 zł	08	13-0

III. Księgowania:

Konto 13-0 „Rachunek bieżący”				Konto 13-4 „Kredyty bankowe”				Konto 75-1 „Koszty finansowe”			
(S.p.)	70.000	30.000	(3a)	(3a)	30.000	60.000	(1)	(3b)	2.500		
(1)	60.000	2.500	(3b)	(4a)	52.000	250.000	(2)				
(2)	250.000	52.000	(4a)								
		6.700	(4b)								
	380.000	91.200									
(S.k.)	288.800										

Konto 08 „Środki trwałe w budowie”

(4b) 6.700

II. Fragment rachunku przepływów pieniężnych sporządzanego metodą pośrednią:

Pozycja	Wyszczególnienie	Dane za rok obrotowy (w złotych)
A.	Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	
I.	Zysk (strata) netto	– 2.500
II.	Korekty razem	2.500
3.	Odsetki i udziały w zyskach (dywidendy)	2.500
III.	Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I +/- II)	0
C.	Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej	
I.	Wpływy	310.000
2.	Kredyty i pożyczki	310.000
II.	Wydatki	91.200
4.	Spląty kredytów i pożyczek	82.000
8.	Odsetki	9.200
III.	Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej (I – II)	218.800
D.	Przepływy pieniężne netto, razem (A.III +/- B.III +/- C.III)	218.800
E.	Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych, w tym	218.800
F.	Środki pieniężne na początek okresu	70.000
G.	Środki pieniężne na koniec okresu (F +/- D), w tym	288.800

3. Ujęcie lokat terminowych i odsetek od tych lokat w rachunku przepływów pieniężnych**3.1. Zakładanie i likwidacja lokat terminowych**

W której pozycji rachunku przepływów pieniężnych zaprezentować lokaty terminowe i odsetki od tych lokat?

Lokaty dokonywane na okres nieprzekraczający 3 miesięcy mogą być dla potrzeb rachunku przepływów pieniężnych klasyfikowane do środków pieniężnych lub do przepływów działalności inwestycyjnej (lokacyjnej). Decyzję w tej sprawie podejmuje kierownik jednostki. W przypadku zaliczenia ich do środków pieniężnych operacje zakładania i rozwiązywania lokat traktowane są jako operacje, które nie powodują zmiany stanu środków pieniężnych (ani ich ekwiwalentów) i w związku z tym nie są wykazywane w rachunku przepływów pieniężnych.

W literaturze przedmiotu podobnie traktowane są lokaty zakładane co prawda na okres dłuższy niż 3 miesiące, ale których termin wymagalności jest krótszy niż 3 miesiące od dnia

bilansowego. Jednostka może je więc zaliczyć do środków pieniężnych lub ująć w przepływach z działalności inwestycyjnej.

Natomiast lokaty, których termin wymagalności jest dłuższy niż 3 miesiące od dnia bilansowego, wykazywane są generalnie w rachunku przepływów pieniężnych w przepływach działalności inwestycyjnej. Jest to bowiem rodzaj zaangażowania środków pieniężnych w innej jednostce (do czasu likwidacji lokaty środkami tymi dysponuje bank), w celu uzyskania w przyszłości korzyści ekonomicznych w postaci odsetek.

W sytuacji gdy lokata ujmowana jest w działalności inwestycyjnej, w rachunku przepływów pieniężnych wydatek związany z jej założeniem prezentowany jest jako wydatek na nabycie aktywów finansowych w pozycji B.II.3 lit. a) w jednostkach powiązanych lub B.II.3 lit. b) w pozostałych jednostkach. Z kolei wpływ środków wynikający z likwidacji lokaty (zakwalifikowanej do działalności inwestycyjnej) prezentowany jest w rachunku przepływów pieniężnych jako wpływ z tytułu zbycia aktywów finansowych w pozycji B.I.3 lit. a) w jednostkach powiązanych lub B.I.3 lit. b) w pozostałych jednostkach.

3.2. Odsetki od środków pieniężnych zgromadzonych na lokatach terminowych

Odsetki od środków pieniężnych zgromadzonych na lokatach terminowych, doliczone przez bank, zwiększają stan środków pieniężnych na danym rachunku bankowym, powodując przepływ pieniężny. W momencie dopisania ich do rachunku bankowego ujmuje się je zapisem: **Wn konto 13-0 lub 13-5, Ma konto 75-0.**

W rachunku przepływów pieniężnych odsetki otrzymane od lokat bankowych założonych na okres do 3 miesięcy włącznie zalicza się do działalności operacyjnej i wykazuje – w przypadku sporządzania rachunku przepływów pieniężnych metodą bezpośrednią – w pozycji A.I.2. „Inne wpływy z działalności operacyjnej”. W przypadku sporządzania rachunku przepływów pieniężnych metodą pośrednią odsetki te pozostaną w wyniku finansowym, wpływając tym samym na wartość przepływów pieniężnych z tej działalności.

Natomiast odsetki otrzymane od lokat pieniężnych założonych na okres dłuższy niż 3 miesiące zalicza się do działalności inwestycyjnej i wykazuje w rachunku przepływów pieniężnych sporządzonym metodą pośrednią w pozycji B.I.3 lit. a) w jednostkach powiązanych lub B.I.3 lit. b) w pozostałych jednostkach, jako „wpływy z aktywów finansowych” (odpowiednio odsetki). Należy jednak pamiętać, że w przypadku sporządzania rachunku przepływów pieniężnych metodą pośrednią odsetki te są wyłączone z wyniku finansowego ze znakiem minus w pozycji A.II.3. „Odsetki i udziały w zyskach (dywidendy)” i jednocześnie włączane do przepływów pieniężnych działalności inwestycyjnej.

Co istotne, w przypadku gdy umowny okres terminowych lokat pieniężnych i tym samym moment dopisania przez bank odsetek do tych lokat następuje po dniu bilansowym, jednostka dokonując wyceny tych aktywów na dzień bilansowy powinna ustalić i zaksięgować tę część odsetek, która dotyczy danego roku obrotowego. Odsetki takie nie zwiększają stanu środków pieniężnych i nie stanowią na dzień bilansowy należności jednostki. W księgach rachunkowych ujmuje się je zapisem: **Wn konto 65, Ma konto 75-0.** Naliczone, lecz nieotrzymane odsetki od lokat terminowych (nienotyfikowane przez bank) nie powodują zmiany stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów (nie powodują przepływu) i jako pozycja niepieniężna nie są uwzględniane w przepływach pieniężnych sporządzanych metodą bezpośrednią. Biorąc jednak pod uwagę wpływ takich odsetek na poziom wyniku finansowego, stanowiącego punkt wyjścia do ustalenia wielkości przepływów przy metodzie pośredniej, wykazuje się je – w przypadku sporządzania rachunku przepływów tą metodą – w działalności operacyjnej jako korektę wyniku finansowego (na minus) w pozycji A.II.3.

ZESZYTY METODYCZNE RACHUNKOWOŚCI. DODATEK

Redakcja: Redaktor Naczelna: Wiesława Śliwińska-Sokół
 Dodatek opracowała: Eliza Baszyńska
 adres: 66-400 Gorzów Wlkp., ul. Owocowa 8
 e-mail: zeszyty@gofin.pl

Wydawca: Wydawnictwo Podatkowe GOFIN sp. z o.o.
 adres: 66-400 Gorzów Wlkp., ul. Owocowa 8
 tel.: 95 720 85 40, faks 95 720 85 60

NAKŁAD **12 700**

PRENUMERATA 2019 szczegóły na www.sklep.gofin.pl

Numer kompletu	Komplety promocyjne z nagrodami na IV-XII 2019 r.	Cena promocyjna
KOMPLET nr 1	Komplet czasopism (tab. 2 poz. 6) + Gazeta Podatkowa	1781,25 zł
KOMPLET nr 2	Komplet czasopism (tab. 2 poz. 6)	1482,75 zł
KOMPLET nr 3	Biuletyn Informacyjny (tab. 2 poz. 1) + Gazeta Podatkowa	710,25 zł

Lp.	Tytuł czasopisma	Cykl wydawniczy	PRENUMERATA 2019		
			IV-XII	I półrocze	II kwartał
1.	Biuletyn Informacyjny dla Służb Ekonomiczno-Finansowych z comiesięcznym dodatkiem Serwis Podatkowy + on-line	co 10 dni	411,75 zł	274,50 zł	137,25 zł
2.	Ubezpieczenia i Prawo Pracy + on-line	dwutygodnik	274,50 zł	183,00 zł	91,50 zł
3.	Poradnik VAT + on-line	dwutygodnik	265,50 zł	177,00 zł	88,50 zł
4.	Zeszyty Metodyczne Rachunkowości + on-line	dwutygodnik	270,00 zł	180,00 zł	90,00 zł
5.	Przegląd Podatku Dochodowego + on-line	dwutygodnik	261,00 zł	174,00 zł	87,00 zł
6.	KOMPLET CZASOPISM (poz. 1-5) + Serwis Głównego Księgowego + on-line	patrz poz. 1-5	1482,75 zł	988,50 zł	494,25 zł
7.	Biuletyn Informacyjny dla Służb Ekonomiczno-Finansowych bez dodatku Serwis Podatkowy + on-line	co 10 dni	344,25 zł	229,50 zł	114,75 zł

Warunkiem prenumeraty jest złożenie zamówienia (np. na www.sklep.gofin.pl) oraz **jednoczesne dokonanie wpłaty** na konto: Wydawnictwo Podatkowe GOFIN, BH w Warszawie S.A. nr: 14 1030 1133 0000 0000 3533 0000.
 Po otrzymaniu wpłaty wystawiamy fakturę.

Informacje o innych produktach: Internetowy Serwis Głównego Księgowego, Czasopisma Księgowych on-line, Gazeta Podatkowa, Program DRUKI Gofin, Serwis Budżetowy, segregatory i boksy, dostępne są na stronie internetowej:

www.sklep.gofin.pl

Informacji udziela także **Biuro Obsługi Klienta** - tel. **95 720 85 40**, infolinia **800 162 732**

Publikacje zamieszczone w czasopiśmie nie stanowią opinii prawnych, urzędowej interpretacji przepisów ani innego oficjalnego stanowiska organów państwowych.

Wszelkie prawa zastrzeżone: kopiowanie, przedruk i rozpowszechnianie zabronione.